

Ankara Üniversitesi

DİL VE TARİH.COĞRAFYA

Fakültesi Dergisi

Cilt XVIII-Sayı: 3-4

Temmuz - Aralık 1960

TÜRKİYE KADINLARININ ANTROPOLİJİSİ¹

Dr. REFAKAT ÇİNER

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
Paleoantropoloji Kürsüsü Asistanı

Türk kadınlarının antropolojisi üzerinde ilk araştırmalar Pittard, Ş. A. Kansu, Afet İnan, Kemal Güngör, Z. Yalım ve E. Bostancı tarafından yapılmıştır². Daha sonra Dr. Afet İnan 1937 yılında yapılmış olan geniş bir ankete dayanan (L'Anatolie le pays de la "Race" Turque) başlıklı doktora tezinde erkeklerle birlikte kadınları da incelemiştir.³ Yalım ve Bostancı'nın-kilerin istisnasıyla diğer üç etüdün küçük serilere dayanması ve Dr. Afet İnan'ın büyük serisini de istatistikî bir şekilde incelememiş olması ve aynı zamanda ölçülerin bir elden alınmamış ve aradan çok zaman geçmiş olması hasebiyle Türkiye'de kadınların antropolojisini incelemeyi yerinde bulduk.

Bu etüdüm Adana, Ankara, Erzurum, Erzincan, Gaziantep, Giresun, Gümüşhane, İstanbul, Kars, Kastamonu, Malatya, Mersin, Ordu, Samsun, Sinop, Trabzon, Zonguldak, Ardahan, Bafra, Boyabat, Iğdır, İnebolu, Karabük, Karaisalı, Karaköy, Safranbolu, Taşköprü, Ünye, vilâyet ve kaza

¹ "Türkiye Kadınlarının Antropolojisini doktora tezi olarak vermiştim, bazı değişikliklerle neşretmeyi faydalı buldum. Kıymetli telkin ve yardımlarıyla beni bu çalışmaya teşvik eden Sayın Hocam Ord. Prof. Dr. Muzaffer Şenyürek'e teşekkür etmeyi bir vazife bilirim. Ayrıca muhtelif vilâyet ve kazalarda ölçüler alabilmem için tavassut eden Fakültemiz Dekanlığına ve ölçüler aldığım vilâyetlerde müsaade ve yardımlarını esirgemeyen Bakanlıklar, mülki ve askerî amirlikler, Umum Müdürlük, resmî devair ve teşekkül mensuplarıyla ölçülerini aldığım Türk kadınlarına da teşekkürlerimi arz ederim.

² Bak : Pittard, E. 1911.

Bak : Pittard, E. 1936.

Bak : Kansu, Ş. A. İstanbul 1931.

Bak : „ İstanbul 1932.

Bak : „ İstanbul 1937.

Bak : Yalım, Z. 1940. s. 1548.

Bak : Âfet İnan İstanbul 1937.

Bak : Güngör, K. 1941.

Bak : Bostancı, E. Y. 1954. s. 41-75.

Bak : „ 1955. s. 70-136.

Bak : „ 1956. s. 103-149.

Bak : „ 1957. s. 1-47.

Bak : Âfet İnan 1941.

merkezlerinde antropometrik ölçülerini bizzat aldığım (2, 501) adet Türk kadınına dayanmaktadır. Tetkik edilen kadınların yaşları 18-40 arasında değişmektedir.⁴ Tetkik edilen kadınlardan 18-20 yaşına kadar olanların % 60,36 sının (talebe), % 16,49 unun (memur), % 12,40 mın (işçi) ve % 10,74 ünün (ev-kadını) olduğu; 20 yaşından sonrakilerin ise % 22,11 inin (talebe), % 34) 72 sinin (memur), % 22,06 sının (işçi) ve % 21,08 inin de (ev-kadını) olduğu görülmektedir.

Aldığım ölçüler (Martin 1928)⁵ de tarif edildiği şekilde alınmışlardır. Ayrıca saç, göz, burun, kulak, dudak, cilt ve kaş üzerinde de morfolojik müşahedeler yapılmıştır.

Alman ölçüler istatistikî bir şekilde incelenmiştir.⁶ Ölçüler mukayese

edilirken E. G. Chambers'in S.E.difference formülü kullanılmıştır.

Chambers'in bildirdiği gibi ortalamalar arasındaki fark kendi standart erörünü iki defadan fazla geçtiği zaman önemlidir. Chambers (sayfa 35) bu hususta şöyle demektedir :

"If the difference between the two means is greater than twice its Standard error (or three times its probable error), then the means are significantly different, i.e. it is unlikely that they would be drawn from the same population by random sampling, the odds against being at least 19to.1."

Bu araştırmamda şimdiye kadar Türk kadınları üzerinde yapılmış olan antropometrik ölçülerin istatistik neticelerinin devamını sağlamak ve büyümenin Türk kadınlarında 18 yaşından sonra da devam edip etmediğini tesbit etmek maksadiyle, Türk kadınları 18den 20 yaşma kadar ve 20'den sonra olmak üzere iki guruba ayrılmıştır. Her iki gurup ortalamaları⁷ mukayese edildikten başka, Türkiye'nin Birinci Coğrafya Kongresi'nde⁸ 19 üyeden müteşekkil Türkiye Coğrafyası Komisyonu tarafından tespit edilen (Karadeniz, Marmara, Ege, Akdeniz, İç Anadolu, Doğu Anadolu, Güney-doğu Anadolu) yedi bölge içinde de mütalâa edilmiş ve her bölgeye isabet eden guruplarda, antropometrik karakterlerle iklim ve sair coğrafik

⁴ Ölçülen kadınların (doğum yılı tarihlerine göre hesaplanan) yaşları aşağıdaki şekilde guruplandırılmıştır:

<u>Yaş</u>	<u>Adet</u>
18-20	661
21-25	769
26-30	419
31-35	332
36-40	320

⁵ Bak : Martin, 1928, Cilt I. s. 150-204.

⁶ Bak : E. G. Chambers 1945.

⁷ Ortalamaları $\pm$ işaretleriyle takipeden Standart Erör'dür.

⁸ Bak: Birinci Coğrafya Kongresi (Kitabı). 6-21 Haziran 1941 Raporlar, Müzakereler, Kararlar, Maarif Vekâleti neşr. Ankara 1941. VIII+225 s.

faktörler arasında bir münasebet bulunup bulunmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu etüdümdede Anadolu'da bugüne kadar yapılan hafriyatlarda çıkan kadın iskeletleri üzerinde yapılmış olan araştırmalarla elde edilen neticeleri de kısaca gözden geçirmeyi faydalı buldum.

Bu araştırmamda aldığım ölçüler ve yaptığım müşahede Yakın-Şark ve diğer Avrupa memleketleri kadınlarınmkilerle mukayese edilmiş ve bu mukayeselerden neticeler çıkarılmıştır.

HAFRİYATLARDA ÇIKAN KADIN İSKELETLERİ ÜZERİNDEKİ ARAŞTIRMALARA AİT NETİCELER

Eski Anadolu iskeletleri üzerindeki araştırmalar Virchow⁹, Houze¹⁰, Krogman¹¹, Angel¹², Ehrich¹³, Kansu¹⁴, Tunakan, Bostancı ve bilhassa Şenyürek tarafından yapılmıştır. Biz burada muhtelif hafriyat yerlerinden çıkan iskeletler üzerinde yapılmış tetkikler arasında kadınlara müteallik kısmı inceliyacağız.

Yapılan muhtelif etüdler Anadolu'nun en eski sakinlerinin büyük bir ekseriyetle dolikosefal olduklarını göstermektedir.¹⁵

Anadolu'nun Kalkolitik ve Bakır devirlerine ait kafa-taslarının % 87,5 unun dolikosefal ve mezosefal ve % 12,5 unun brakisefal olduğunu belirten Şenyürek Anadolu'nun Kalkolitik ve Bakır çağı sekencesinin mütecanis bir kitle arzettiğini ve fizikî tip itibariyle Anadolu'da Bakır çağının Kalkolitik'in bir devamı olduğunu söylemekte¹⁶ ve Kalkolitik ve Bakır devri kafa-taslarının ekseriyetini teşkil eden dolikosefalleri, Akdeniz ve Euroafrikan tiplere ayırmakta ve bu çağlarda nadiren görülen brakisefallerin de mutedil derecede brakiler olduğunu ilâve etmektedir.

⁹ Wirchow, R. 1882, s. 1-133.

Wirchow, R. 1896, s. 123-126.

¹⁰ Houze, M. 1903. s. GVI-GXVI.

¹¹ Krogman, W. M. 1937. s. 213-293.

Krogman, W. M. 1949. s. 407-477.

¹² Angel, J. L. 1939. s. 28-32.

Angel, J. L. 1951.

¹³ Ehrich, R. W. 1940. s. 87-92.

¹⁴ Kansu, Ş. A. 1937. Belleten No. 1 ve 2.

Kansu, Ş. A. ve Atasayan, M. 1939, Belleten No. 9.

Kansu, Ş. A. ve Atasayan, M. 1939, Antropoloji Mecmuası No. 19-22.

Kansu, Ş. A. 1939, Antropoloji Mecmuası No. 19-22.

Kansu, Ş. A. 1939, Antropoloji Mecmuası No. 19-22.

Kansu, Ş. A. 1939.

Kansu, Ş. A. ve Tunakan, S. 1936-1944, Belleten, Cilt 9, No. 36.

Kansu, Ş. A. ve Tunakan, 1937-1938, Belleten, cilt 12, No. 48.

Kansu, Ş. A. ve Tunakan, S. 1943-1945, Belleten, cilt 10, No. 40.

¹⁵ Şenyürek, M. S. 1941, Belleten, No. 19.

¹⁶ Şenyürek, M. S. 1943, III. T. Tarih Kongresi, s. 204-212.

Şenyürek'in yaptığı etütlere göre Anadolu'nun Bakır çağı sakinleri arasında görülen Akdeniz ve Euroafrican tipteki dolikosefaller bu çağda bütün Yakın-Şark'a yayılmış bulunmaktadır. Yani bu çağlarda Anadolu halkı fizikî yapı itibarıyla Yakın-Şark'ta hakim olan Akdeniz-Euroafrican kompleksinin bir temadisini teşkil etmektedir.¹⁷

Nitekim daha sonraki araştırmalar bu neticenin tamamıyla doğru olduğunu göstermiştir.^{18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26.}

Eti devri tabakalarından çıkan iskeletlerin % 50' sinin brakisefal oluşu ise bu devirde brakisefal unsurun artmış olduğunu göstermektedir. Şenyürek tarafından incelenmiş olan M. E. 4. binden 1200 tarihine kadar Anadolu halkının kafa endisleri bize Kalkolitik Bakır çağının ekseriyeti doliko olmakla beraber kadın endislerinin erkeklerinkinden biraz daha yüksek olduğunu göstermiştir. En enteresan durum 2000 yılında görülmektedir.²⁷ Şenyürek bu etüdüde Hititlerin ekseriyette bulunduğu orta-Anadolu'da erkek ve kadınların ekseriyeti bakımından brakisefal olmasına karşılık Anadolu'nun kenar kısımlarında erkekler daha dolikosefal oldukları halde kadınlar arasında brakisefallerin göze çarptığını göstermekte ve bu durumun Hitit hâkimiyeti altına girmiş olan kenar bölge yerli halkının Hitit kadınlarıyla evlenmiş olmaları şeklinde tefsir etmektedir.

Frik ve daha sonraki devirler hakkında daha az malûmata sahibiz.

Anadolu'da ilk sunî kafa deformasyonu Anadolu Kalkolitik devri kadınlarında görülmüştür.²⁸

Şeyh höyük ve Öküzin'i²⁹ iskeletlerini de incelemiş olan Şenyürek bu iskeletlerin kadınlara ait olanlarında :

Claviculo-humeral endis bakımından omuzların nispeten dar,

Pelvis genişliğinin femur, femur-tibia ve clavicula (biclavicular mesafe) uzunluklarının yüzdesi olarak ifade eden endisler bakımından Avrupalı kadınlarla Lapon kadınları ortalamalarına yakın,

¹⁷ Şenyürek, M. S. 1952, Belleten, cilt 16, No. 63, s. 323-343.

¹⁸ „ 1954, Belleten, cilt 18, No. 69, s. 1-25.

¹⁹ „ 1954 Belleten, cilt 18, No. 72, s. 519-522.

²⁰ „ 1955 Belleten, cilt 19, No. 74, s. 247-270.

²¹ „ 1958 Belleten, cilt 22, No. 88, s. 465-516.

²² „ 1946 Belleten, cilt X, No. 38, s. 231-242 ve 243-254.

²³ „ 1949 D- T. C. Fakültesi Dergisi, cilt VII, No. 2, s. 295-299 ve 300-304.

²⁴ „ 1951. (a) Belleten, cilt XV, No. 58, s. 247-262.

²⁵ „ 1951- (b) D.T.C.F. Dergisi, cilt IX, No. 1-2, s. 43-61.

²⁸ „ ve Tunakan, S. 1951, Belleten, cilt XV, No. 60, s. 431-438 ve 439-445-

²⁷ „ 1951 (c) Belleten, cilt XV, No. 60, s. 593-632.

²⁸ Şenyürek, M. S. ve Tunakan, S. 1951, Bell. cilt XV, No. 60, s. 431-438 ve 439-445.

²⁹ Şenyürek, M. S. 1958, Bell. cilt XXII, No. 88, s. 465-515.

Humero-radial endis ve femoro-tibial endis bakımından da Avrupalı kadınların ortalamalarına yakın, yani Avrupalılara benzediğini,

İntermembral endis bakımından kolun bacağına nazaran uzun olduğunu göstermiştir.

Roma devri halkının astragalus ve calcaneus'larını incelemiş olan Bostancı³⁰ da :

Kadınlarda astragalus'un daha dar ve kısa, kadınlarda talus genişliğinin trochlea genişliğine nispetle erkeklerinkinden daha küçük olduğunu kadınlarda calcaneus'un nispi olarak biraz kısa ve geniş olduğunu ve yine kadınlarda calcaneus'un genişliğine nispetle daha yüksek olduğunu belirtmekte ve astragalus calcaneus'ta cinsiyet farklarının önemli olduğunu ve kadın astragalus ve calcaneus'unda morfolojik ve biometrik karakterlerin erkeklerinkine nazaran daha mükemmel şekiller arzettiğini söylemektedir.

Şenyürek Anadolu'nun eski halkının hayat süresi hakkında yayımladığı etütlerinde:^{31, 32, 33, 34}

"Anadolu'nun eski sakinlerinin ortalama ömür süresinin o zamanki hayat şartlarının daha güç olması dolayısıyla bugünkü medenî milletlerinkinden daha kısa olduğunu ve keza bugünkü medenî milletlerde müşahede edilen durumun aksine olarak erken yaşlarda kadın vefiatının erkeklerinkinden daha fazla olduğunu görüyoruz demekte ve ortalama ölüm yaşı olarak

+ ve - birlikte	—	26,68	
erkeklerde	—	35,5	
kadınlarda	—	30	göstermektedir". ³⁵

Kadın vefiatı nispetinin 20-40 yaş arasında erkeklerinkinden fazla olduğunu gösteren Şenyürek (Franz ve Winkler ile birlikte) bu durumun doğum arızalarından ileri geldiğini söylemektedir. Bugün ise medeni memleketlerde kadınların ömür süreleri erkeklerinkinden fazladır.

Pearson, Todd, Vallois ve Şenyürek yaptıkları muhtelif etüdlere eski çağlardan bugüne doğru hem erkek hem de kadınların ortalama ömür sürelerinin yakın zamanda bilhassa medeniyetin ilerlemesiyle artmış olduğunu göstermiştir.

Ayrıca Şenyürek eski durumun aksine olarak bugün kadınların ortalama yaşının erkeklerinkinden fazla oluşunun yakın bir mazide vukubulduğunu söylemektedir.

³⁰ Bostancı, E. Y. 1959, D. T.C. F. Dergisi, Cilt XVII, sayı: 1-2, s. 54-57.

³¹ Şenyürek, M. S. 1947, American Journal of Physical Anthropology, cilt V, y. s., No. 1, S. 55-56.

³² " 1951 (c). Bell. cilt XV, No. 60, s. 447-468.

³³ " 1957 Anatolia, cilt II, s. 95-110.

³⁴ " 1959 Unesco Haberleri, seri III, sayı 11, s. 3-4.

³⁵ " aynı yer (Tetkik edilen iskeletler 12 yaşından büyük erkek ve dişilere aittir).

TÜRK KADINLARINA AİT MUHTELİF SERİLERİN MUKAYESESİ

9 numaralı tabloda daha evvel Âfet İnan ve Enver Bostancı tarafından tetkik edilmiş olan kadınlarla benim ölçtüğüm kadınlara ait bazı ölçü ve endisler mukayese edilmiştir.

Tablodan da görüleceği gibi baş uzunluğu hemen bütün serilerde aynıdır. Baş genişliği, baş yüksekliği ve dolayısıyla baş endisi, baş yükseklik-genişlik endisi, baş yükseklik-uzunluk endisleri ise benim ölçtüğüm kadınlarında biraz artmıştır. Aradaki fark İnan'ın serisinde Bostancı'nın serisine nazaran daha fazladır. Görülüyor ki ölçtüğüm kadınların başı diğer serilere nazaran biraz daha geniş ve yüksektir. Yalnız gelişme esnasında baş genişlik ve yüksekliğinde müşahede ettiğimiz bu büyüme yükseklikte birazcık fazla görülmektedir.

Alnın en dar genişliği bakımından da benim serilerimde (bilhassa 18-20 yaşındakilerde) İnan ve Bostancı'nın serilerine nazaran bir artışa şahit oluyoruz. Bu da bize alın kemiğinde genişlemesine bir büyüme olduğunu göstermektedir.

Baş ölçülerinde gördüğümüz bu artış yüz uzunluğu ve yüz genişliğinde de mevcuttur. Bununla ilgili olarak yüz endisi de biraz düşmüştür. Benim serimde yüz uzunluğu ve yüz genişliğinde müşahede ettiğimiz bu artışlar 18-20 yaşındakilerde genişlikte birazcık fazla görülmektedir.

Burun uzunluğu, burun genişliği, kulak uzunluğu, kulak genişliğinde de benim serimde pek az bir azalma mevcuttur. Aradaki fark belki de ölçü tekniğinin değişik usullerle tatbik edilmiş olmasından ileri gelmektedir.

Boy'da her iki serimde de İnan'ın serilerine nazaran artış vardır. Bu artış 18-20 yaşındakilerde daha fazladır. Bostancı'nın 16 yaşında kızlar için bulduğu boy ortalaması benim 18-20 yaşındakilerin boy ortalamasının hemen hemen aynıdır.³⁶

İskelik endis İnan'ın (200 kişilik) serisine nazaran Bostancı'nın ve benim serilerimizde biraz azalmıştır. Fakat aradaki fark mühim değildir. Artan boyda büst ve alt tarafın büyüdüğü görülmektedir.

Yaptığımız mukayeseden çıkan netice şudur :

Son 23 sene içinde memleketimiz yeni neslinde boy, baş genişliği, baş yüksekliği, alnın en dar genişliği, yüz genişliği, yüz uzunluğu ve sair bakımdan günden güne bir artış kaydedilmiştir.

³⁶ Bostancı, E. Y. 1954. (Doktora tezi), s. 31-56. (Neşredilmemiştir).

Kansu, Ş. A. 1939, s. 3, Tablo : 2. Kız ve erkek Türk çocukları üzerinde Antropometrik araştırmalar (Bu eserde 18-19 yaşında birkaç kıza ait ölçü verilmiştir. Tesadüfi ve az olan bu ölçüler sıhhatli bir ortalama veremeyeceği için mukayeseye dahil edilmemiştir).

18-20 YAŞINDA VE 20 YAŞINDAN SONRAKİ TÜRK KADINLARINA AİT ÖLÇÜ VE ENDİSLERİN MUKAYESESİ

Bütün Anadolu serisine ve yedi coğrafi bölgede incelenen kadınlara ait ölçüler tablo 1-8 de gösterilmiştir. Bu tablolarda Türk kadınlarının 18 den 20 yaşına kadar olanlarıyla 20 yaşından sonrakilerinin kafa ve vücut ölçüleri mukayese edilmiştir.

Bir numaralı tablodan da görüleceği gibi;

Baş uzunluğu, baş genişliği, yüz genişliği, büst, omuz genişliği, bütün kol uzunluğu, ön kol uzunluğu ve ayak genişliğinde iki gurup arasında önemli bir fark yoktur. Bu bize Türk kadınlarının vücudunun bu kısımlarında neşvünemanın 18 yaşında tamamlanmış olduğunu göstermektedir. Bu durum aynı zamanda kız çocuklarında baş uzunluğu, baş genişliği, büst ve vücudun diğer bazı kısımlarındaki gelişmenin 16 yaşında kâhil hale yaklaştığını söyleyen Bostancı'nın fikrini de teyid etmektedir.³⁷

Diğer ölçülerde ise iki gurup arasında önemli farklara şahid oluyoruz ki biz bu farkları iki kısımda mütalâa edeceğiz.

İki gonion arası, burun uzunluğu, burun genişliği, kulak uzunluğu, kulak genişliği, göğüs derinliği, göğüs genişliği, göğüs çevresi, kalça genişliği, üst kol uzunluğu, el genişliği'nde görülen ve 20 yaşından sonrakiler lehine olan artıştır ki bu hal bize Türk kadınlarında vücudun bu kısımlarındaki neşvünemanın 18-20 yaşlarında tamamlanmayıp 20 yaşından sonra da devam ettiğini göstermektedir.

Baş yüksekliği, alnın en dar genişliği, yüz uzunluğu, üst yüz uzunluğu, boy, alt taraf, bacak üst uzunluğu, bacak alt uzunluğu, el uzunluğu ve ayak uzunluğunda 18 'den 20 yaşına kadar olanların lehine görülen farktır ki biz bunu da daha sonraki kısımda da bahsedeceğimiz gibi son yıllarda memleketimiz yeni neslinde boy'da ve diğer hususlarda bir artış kaydedilmiş olması ile izah ediyoruz.

Şimdi 1 numaralı tabloda müşahede ettiğimiz üç hal'in diğer tablolardaki durumunu gözden geçirelim:

1 numaralı tabloda ayırdığımız 3 gurubun birincisindeki ölçülerden:

Baş uzunluğu gelişmesi bütün bölgelerde, 18 yaşında tamamlanmış olup yalnız Karadeniz bölgesinde 20 yaşından sonrakiler ve iç Anadolu bölgesinde 18-20 yaşındakiler lehine artış göstermektedir.

Baş genişliği, yüz genişliği, bütün kol uzunluğu, ön kol uzunluğu ve ayak genişliği gelişmesi bütün bölgelerde 18 yaşında tamamlanmış olup yalnız Karadeniz bölgesinde 18-20 yaşındakiler lehine artış göstermektedir.

³⁷ Bostancı, E. Y. 1954. s. 41-75.

Bostancı, E. Y. 1955. s. 70-136.

Bostancı, E. Y. 1956. s. 103-149.

Bostancı, E. Y. 1957. s. 1-47

Büst gelişmesi bütün bölgelerde 18 yaşında tamamlanmış olup yalnız Ege bölgesinde 20 yaşından sonrakiler ve Karadeniz bölgesinde 18-20 yaşındakiler lehine artış göstermektedir.

Omuz genişliği gelişmesi bütün bölgelerde 18 yaşında tamamlanmış olup yalnız Akdeniz bölgesinde 18-20 yaşındakiler lehine artış göstermektedir.

1 numaralı tablonun ikinci gurubunda müşahede ettiğimiz ölçülerden ise; burun uzunluğu ve üst kol uzunluğu gelişmeleri Akdeniz bölgesinde 20 yaşından sonra da devam etmekte, diğer bölgelerde 18 yaşında tamamlanmış bulunmaktadır.

Burun genişliği gelişmesi Ege ve Akdeniz bölgelerinde 20 yaşından sonra da devam etmekte, diğer bölgelerde 18 yaşında tamamlanmış bulunmaktadır.

Kulak uzunluğu gelişmesi Akdeniz, Marmara, Karadeniz bölgelerinde 20 yaşından sonra da devam etmekte, diğer bölgelerde 18 yaşında tamamlanmış bulunmaktadır.

Kulak genişliği gelişmesi Akdeniz, Marmara, Ege bölgelerinde 20 yaşından sonra da devam etmekte, diğer bölgelerde 18 yaşında tamamlanmış bulunmaktadır.

İki gonion arası gelişmesi Marmara, Akdeniz, Ege ve İç Anadolu bölgelerinde 20 yaşından sonra da devam etmekte, diğer bölgelerde 18 yaşında tamamlanmış bulunmaktadır.

Göğüs derinliği ve göğüs çevresi gelişmeleri bütün bölgelerde 20 yaşından sonra da devam etmektedir.

Göğüs genişliği gelişmesi yalnız Ege bölgesinde, kalça genişliği gelişmesi yalnız Güney Doğu Anadolu bölgesinde 18 yaşında tamamlanmış olup diğer bütün bölgelerde 20 yaşından sonra da devam etmektedir.

El genişliği gelişmesi Ege ve Marmara bölgelerinde 20 yaşından sonra da devam etmekte, İç Anadolu, Akdeniz ve Doğu Anadolu bölgelerinde 18 yaşında tamamlanmış olup Karadeniz ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinde 18-20 yaşındakiler lehine artış göstermektedir.

1 numaralı tabloda 3. grupta topladığımız ölçülerden :

Baş yüksekliği bütün bölgelerde 18-20 yaşındakiler lehine artış göstermekte, yalnız Karadeniz bölgesinde gelişme 18 yaşında tamamlanmış bulunmaktadır.

Alnın en dar genişliği Akdeniz, Güney Doğu Anadolu Bölgelerinde 18-20 yaşındakiler lehine artış göstermekte, Karadeniz, Ege ve Doğu Anadolu bölgelerinde gelişme 18 yaşında tamamlanmış olup Marmara ve İç Anadolu bölgelerinde 20 yaşından sonra da devam etmektedir.

Yüz uzunluğu Marmara, Akdeniz, İç Anadolu, Karadeniz ve Ege bölgelerinde 18-20 yaşındakiler lehine artış göstermekte, Doğu Ve Güney-Doğu Anadolu'da ise gelişme 18 yaşında tamamlanmış bulunmaktadır.

Üst yüz uzunluğu Marmara, Akdeniz, Ege ve İç Anadolu'da 18-20 yaşındakiler lehine artış göstermekte, Karadeniz, Doğu ve Güney-Doğu Anadolu'da gelişme 18 yaşında tamamlanmış bulunmaktadır.

Boy Güney Doğu Anadolu, Karadeniz, Marmara, tç Anadolu, Ege, Akdeniz ve Doğu Anadolu bölgelerinde 18-20 yaşındakiler lehine artış göstermektedir.

Alt taraf Güney Doğu Anadolu, Marmara, Karadeniz, Ege, Akdeniz ve İç Anadolu bölgelerinde 18-20 yaşındakiler lehine artış göstermekte, Doğu Anadolu'da ise gelişme 18 yaşında tamamlanmış bulunmaktadır.

Bacak alt uzunluğu Marmara, Karadeniz, Akdeniz ve Güney Doğu Anadolu'da 18-20 yaşındakiler lehine, Ege ve Doğu Anadolu'da ise 20 yaşından sonrakiler lehine artış göstermektedir.

Ayak uzunluğu bütün bölgelerde 18-20 yaşındakiler lehine artış göstermektedir.

El uzunluğu Marmara, Akdeniz, Ege, Doğu ve Güney Doğu Anadolu'da 18-20 yaşındakiler lehine artış göstermekte İç Anadolu'da ise gelişme 18 yaşında tamamlanmış bulunmaktadır.

Hülâsa bütün Anadolu serisi ve yedi coğrafik bölgede boy ve diğer hususlarda iki gurup arasında mühim farklar görülüyor ki biz bunu da memleketimizde git gide yükselmekte olan hayat standardının bir neticesi olarak kabul ediyoruz.

TÜRK KADINLARINDA BOY, BAŞ ÖLÇÜ VE ENDİSLERİ

BOY:

Tetkik ettiğim Türk kadınlarından 20 yaşından sonrakiler için bulduğum boy ortalaması 1554,3 mm. dir. Bu rakkam daha evvel kâhil Türk kadınları için verilmiş ortalamadan birazcık da olsa fazladır³⁸. Ayrıca yine tetkik ettiğim 18 den 20 yaşına kadar olan Türk kadınlarında ise bulduğum boy ortalaması 1566,6 mm.dir ki, gerek benim 18 den 20 yaşına kadar olanlar için bulduğum bu boy ortalaması, gerekse Bostancı'nın³⁹ verdiği 16 yaşındaki Türk kız çocuklarına ait boy ortalaması (1567,7 mm.) bize memleketimiz yeni neslinde boy'un artmış olduğunu göstermektedir. Tetkik ettiğim kadınlardaki boy'un beynelmilel tasnifteki yeri 10 numaralı tabloda gösterilmiştir.⁴⁰ Bu tabloya göre 20 yaşından sonrakilerin % 11,80'i kısa boylu, % 62,84'ü orta boylu, % 25'35'i uzun boylular gurubuna girmektedir. 18 den 20 yaşına kadar olanların ise % 7,71'ini kısa boylular, % 59,00'ünü orta boylular, % 33,28'ini de uzun boylular teşkil etmektedir. Görülüyor ki gerek 18 den 20 yaşına kadar olanlarda, gerekse 20 yaşından

³⁸ İnan, A. 1937, s. 8 (200 kişilik serisinde 1,55 mm. bulmuştur.)

İnan, A. 1947, s. 85 (Büyük ankete dayanan serisinde 1, 52 mm. bulmuştur.)

³⁹ Bostancı, E. Y. 1954. s. 51.

⁴⁰ Martin, 1928, s. 246.

Martin, 1957, s. 324.'

sonrakilerde büyük bir ekseriyet beynelmilel tablodaki orta boylular gurubuna giriyor. İkinci derecede uzun boylular, üçüncü derecede de kısa boylular yer alıyor. Yine boy yüzdelerini gösteren bu tabloda 18-20 yaşına kadar olanlardaki uzun boylular nispetinin (% 33,28), 20 yaşından sonrakilere ait uzun boylular nispeti (%25,35)'nden fazla oluşu da bize yeni nesildeki boy artışını göstermektedir.

Şimdi tetkik ettiğimiz kadınların boy ortalamalarının daha evvelki kısımda da bahsettiğimiz Türkiye'nin yedi bölgesi içindeki durumunu görelim.

Âfet İnan büyük ankete dayanan serisinde uzun boyluların yüzde nispeti itibariyle en çok Doğu Anadolu, sonra Orta Anadolu ve en az Batı Anadolu'da bulunduğunu söylemektedir.⁴¹ Benim serimde ise durum böyle olmayıp, 11 numaralı tablodan da görüleceği gibi, 20 yaşından sonrakilerde en yüksek boy ortalamaları sıra ile İç Anadolu, Akdeniz, Marmara, Doğu Anadolu, Ege, Karadeniz ve Güney Doğu Anadolu bölgelerindedir. 18-20 yaşındakilerde ise en yüksek boy ortalamaları sıra ile Güney Doğu Anadolu, Marmara, İç Anadolu, Ege, Akdeniz, Karadeniz ve Doğu Anadolu bölgelerindedir.

Yine aynı tabloya göre boy ortalamasında bütün bölgelerde 18-20 yaşındakiler lehine bir artış mevcuttur⁴². Bu artışın fazla olduğu bölgeler sıra ile Güney Doğu Anadolu, Karadeniz, Marmara, İç Anadolu, Ege, Akdeniz ve Doğu Anadolu bölgeleridir. Genç nesiller lehine olan bu boy artışını memleketimizde hayat, standardının git gide yükselmiş olmasıyla izah edebiliriz.

İskelik Endis :

Tetkik ettiğim Türk kadınlarından 20 yaşından sonrakiler için bulduğum iskelik endis ortalaması 80,46 olup Subrakyskel guruba girmekte, 20 yaşma kadar olanlarda ise 85, 78 olup Mesatiskel guruba girmektedir. Aradaki fark yeni nesilde büst ve alt tarafta görülen serpilmenin alt tarafta birazcık fazla olduğunu göstermektedir.

Tetkik ettiğim Türk kadınlarımdaki iskelik endis'in beynelmilel tasnifteki yeri 12 numaralı tabloda gösterilmiştir.⁴³ Bu tabloya göre 20 yaşından sonraki Türk kadınlarının % 2,1-i hyper-brachyskel, % 20,29'u Brachyskel, % 34'ü sub-brachyskel, % 28,83'ü Mesatiskel, %11,09'u makroskel ve % 0,76'sı da Hyper-Makroskel guruba girmektedir. 18den 20 yaşına

⁴¹ İnan, A. 1947, s. 97-98.

⁴² Güngör, K. 1941, s. 29 (Cenubî Anadolu Yürüklerinde boy orta ve ortanın üstündedir demekte ve çeşitli aşiret kadınları ortalamalarının 1516-1562 mm. arasında değiştiğini göstermektedir).

Yalım, Z. 1940. s. 1548. (Yalım İstanbul mektep çocukları üzerinde yaptığı tetkikte boy ortalamasını 17 yaşındaki Türk kızları için 1557 mm. ve 18 yaşındaki kızlar için 1561 mm. bulmuştur).

⁴³ Martin 1928, s. 413 (Manouvrier'in tasnifi).

kadar olanların ise % 0,90'ı hyper-brachyskel, %9,68'i Brachyskel, % 34,79'u Sub-brachyskel, % 37,36'sı Mesatiskel, % 14,37'si submakroskel, % 1,81'i Makroskel, % 1,05'i de Hyper-Makroskel'dir. Görülüyor ki 20 yaşından sonrakilerde ekseriyet sub-brachyskel, 18-20 yaşındakilerde ise Mesatiskel gruba girmektedir.

Âfet İnan 200 kişilik serisinde ekseriyetin Mesatiskel olduğunu söylemektedir. Benim bulduğum ortalamalar da bunu teyid ediyor. Fakat İnan, büyük ankete dayanan serisinde, ekseriyetin makroskel olduğunu söylemektedir⁴⁴. Kemal Güngör'ün de Güney Anadolu Yürüklerini inceleyen muhtelif aşiret kadınlarında bulunduğu iskelik endis ortalamaları 90'46-101,87 yani submakroskel ile hypermakroskel arasında değişmektedir,⁴⁵ Güngör'ün tetkik ettiği kadınlardaki boy ortalamalarının yüksek oluşu da onların uzun boylu ve dolayısıyla makroskel olduklarını gösteriyor. Fakat İnan'ın büyük serisinde ölçülerin tek elden alınmamış olması ve ölçüyü alanların erkek olması dolayısıyla İnan'm, kendisinin de işaret ettiği ve Bostancı'nın⁴⁶ da üzerinde durduğu gibi bir ölçme hatasından ileri gelmiş olması muhtemeldir.

Şimdi de tetkik ettiğimiz kadınlarda iskelik endis ortalamalarının yedi bölge içindeki durumunu tetkik edelim :

13 numaralı tabloda da görüleceği gibi 20 yaşından sonrakilerin iskelik endis ortalamaları Marmara, Ege ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinde sub-brachyskel, diğer bölgelerde ise Mesatiskel guruba giriyor. 18-20 yaşındakilerde ise bütün bölgelerde Mesatiskel gurup hakim olup yalnız Ege bölgesi çok az bir farkla sub-brachyskel'i göstermektedir.

Yine aynı tabloda iskelik endis ortalamalarında sıra ile Marmara, Akdeniz, Karadeniz, Ege ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinde genç nesiller lehine bir artışın mevcudiyetine şahit oluyoruz.

Baş Endisi:

Tetkik ettiğim Türk kadınlarında 20 yaşından sonrakiler için bulduğum baş endisi ortalaması 85,99 Hyper-brakisefal, 18-20 yaşındakiler için 86,06 Hyper-brakisefal'dır. Aradaki cüzî fark genç nesilde baş genişliğinin baş uzunluğundan biraz fazlaca büyümüş olmasından ileri gelmektedir. Bu endisin beynelmilel tasnifteki yeri 14 numaralı tabloda gösterilmiştir.⁴⁷ Bu tabloya göre 20 yaşından sonrakilerin % 0,87'si Dolikosefal, % 9,63'ü Mezosefal, % 36,56'sı Brachysefal, % 52,93'ü de Hyperbrachysefal guruba girmektedir. 18-20 yaşındakilerin ise % 0,30'unu Dolikosefal, % 9,53'ünü Mezosefal, % 34,79'unu Brachysefal, % 55,37'sini de Hyper-brachysefal'ler teşkil etmektedir.

⁴⁴ İnan, A. 1947, s.104-105

⁴⁵ Güngör, K. 1941 S. 20

⁴⁶ Bostancı, E. Y. 1955, S 89-90

⁴⁷ Martin 928, s. 198.

Görülüyor ki gerek 18-20 yaşındakilerde ve gerek 20 yaşından sonrakilerde büyük ekseriyeti Hyper-brachysefal ve Brachysefal'ler teşkil etmekte, az miktarda Mezosefal ve cüzî olarak Dolikosefal'ler bulunmaktadır.

Şimdi Türk kadınlarının baş endis'i ortalamalarının yedi bölge içindeki durumunu görelim :

15 numaralı tabloda da görüleceği veçhile baş endis ortalamaları 20 yaşından sonrakilerde Doğu Anadolu ve Güney Doğu Anadolu'da Brachysefal guruba, diğer bölgeler'de Hyperbrachysefal gurubua girmektedir. 18-20 yaşmdakilerin ise Doğu Anadolu ve Ege bölgelerinde Brachysefal, diğer bölgelerde Hyperbrachysefal guruba girdikleri görülmektedir.

Âfet İnan da Türk kadınlarının ekseriyetle Brachysefal olduğunu ve Brachysefal'lik nispetinin Orta Anadolu'da çok, Doğu Anadolu'da az, Batı'da ise Doğu Anadolu'dakinden çok Orta Anadolu'dakinden az olduğunu söylemektedir^{48, 49}.

Yine 15 numaralı tabloda baş endisi ortalamalarının Karadeniz, Doğu Anadolu, Marmara ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinde 18-20 yaşmdakilerde fazla olduğu, İç Anadolu ve Ege bölgelerinde 20 yaşından sonrakilerde fazla olduğu, Akdeniz bölgesinde ise eşit olduğu görülmektedir.

Baş Yükseklik-uzunluk Endisi:

Baş yükseklik-uzunluk endisi ortalaması 20 yaşından sonrakilerde 72,74 ve 18-20 yaşmdakilerde 73,89'dur. Aradaki fark büyüme esnasında genç nesilde baş yüksekliğinin biraz arttığını göstermektedir.

Bu endisin beynelmilel tasnifteki yeri 16 numaralı tabloda gösterilmiştir.⁵⁰

Bu tabloya göre 20 yaşından sonrakilerin % 19,31'i Chamockephal, % 2,93'ü Orthokephal ve % 77,74'ü Hysikephal guruba girmekte, 18-20 yaşmdakilerin ise % 8,01'ini Chamockephal, % 2,26'sını Orthokephal ve % 89,71'ini Hysikephal'ler teşkil etmektedir.

Kemal Güngör⁵¹ ve A. İnan⁵² da Türk kadınlarının kafalarının ekseriyetle Hysikephal olduğunu söylemektedirler.

Görülüyor ki hem 18-20 yaşmdakilerde, hem 20 yaşından sonrakilerde ekseriyet Hysikephal olup ikinci derecede Chamockephal'ler yer alıyor ve pek az miktarda Orthokephal'ere rastlanılıyor. Yalnız 18-20 yaşmdakilerde Hysikephal yüzde nispeti (89,71), 20 yaşından sonrakilerin yüzde nispeti (77,74)'nden fazla, Chamockephal yüzde nispeti ise (8,01), 20 yaşından sonrakilerin (19,31) 'kinden azdır. Yani genç nesilde kafa biraz daha yüksektir.

⁴⁸ İnan, A. 1941, s. 125.

⁴⁹ Güngör, K. 1941, s. 29 (Yürük Kadınlarının Mezosefal olduğunu söylemektedir).

⁵⁰ Martin, 1928, s. 198.

⁵¹ İnan, A. 1941, s. 139.

⁶² Güngör, K. 1941, s. 29.

Türk kadınlarının baş yükseklik-uzunluk endis'i ortalamalarının yedi bölge içindeki durumunu gösteren 17 numaralı tablodan da genç nesil lehine olan bu artışın en çok sırasıyla Marmara, Akdeniz, Ege, İç Anadolu ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinde olduğunu, Karadeniz ve Doğu Anadolu'da ise 20 yaşından sonrakiler lehine olduğunu görüyoruz.

Yine aynı tablodan 20 yaşından sonrakilerde bu endis ortalamalarının fazla olduğu bölgelerin sıra ile Karadeniz, Doğu Anadolu, İç Anadolu, Ege, Güney Doğu Anadolu, Marmara ve Akdeniz bölgeleri olduğunu, 18-20 yaşındakilerde ise sıra ile Ege İç Anadolu, Karadeniz, Doğu Anadolu, Marmara, Akdeniz, Güney Doğu Anadolu bölgeleri olduğunu görüyoruz.

Baş Yükseklik - Genişlik Endisi:

Baş yükseklik-genişlik endis'i ortalaması 20 yaşından sonrakilerde 84'42 Metriokephal ve 18-20 yaşındakilerde 86,90 Akrokephal'dir. Aradaki fark yeni nesilde baş yüksekliğinin artmış olduğunu göstermektedir.

Bu endis'in beynelmilel tasnifteki yeri 18 numaralı tabloda gösterilmiştir.⁵³ Bu tasnife göre 20 yaşından sonrakilerin % 25,57'si Topeinokephal, % 8,75'i Metriokephal, % 65,66'sı Akrokephal'dir. 18 den 20 yaşına kadar olanların ise % 3,34'ü Topeinokephal, % 2,72'si Metriokephal ve % 93,94'ü Akrokephal'dir.

Görülüyor ki 20 yaşından sonrakilerde ve 18-20 yaşındakilerde ekseriyeti Akrokephal'ler teşkil ediyor Yalnız 18-20 yaşındakilerin Akrokephal yüzde nispeti 20 yaşından sonrakilerden çok daha fazladır. Her ikisinde de Topeinokephal'ler ikinci derecede, Metriokephal'ler ise üçüncü derecede yer almaktadır. Fakat Topeinokephal ve Metriokephal'lerin yüzde nispeti 20 yaşından sonrakilerde 18-20 yaşındakilerden daha fazla bulunmaktadır.

Kemal Güngör de tetkik ettiği aşiret kadınlarının ekseriyetle Akrokephal olduğunu bildirmektedir.⁵⁴

Şimdi 19 numaralı tabloda Türk kadınlarında baş yükseklik-genişlik endis'i ortalamalarının yedi bölge içindeki durumunu görelim :

Tablodan da görüleceği gibi 20 yaşından sonrakilerde bu endis ortalamalarının en yüksek olduğu bölgeler sırasıyla Doğu Anadolu, Karadeniz, İç-Anadolu, Ege, Güney Doğu Anadolu, Akdeniz ve Marmara bölgeleridir. Keza bu endis ortalamalarına göre 20 yaşından sonrakilerin ekseriyetle Marmara, Akdeniz ve Güney Doğu Anadolu'da (Topeinokephal), Ege bölgesinde (Metriokephal), Doğu Anadolu, Karadeniz ve İç Anadolu'da (Akrokephal) guruba mensup olduklarını görüyoruz.

18-20 yaşındakilerde ise bu endis'in yüksek olduğu bölgeler sırasıyla Ege, İç Anadolu, Doğu Anadolu, Karadeniz, Akdeniz, Marmara, Güney Doğu Anadolu bölgeleridir. Keza bunlardan Güney Doğu Anadolu, Marmara ve Akdeniz bölgelerinde endis ortalamaları (Metriokephal), diğer bölgelerde ise (Akrokephal) guruba girmektedir.

⁵³ Martin, 1928, s. 198.

⁵⁴ Gündör, K. 1941, s. 20.

Yine 19 numaralı tablodan baş yükseklik-genişlik endis ortalaması bakımından sıra ile Ege, Marmara, Akdeniz, İç Anadolu ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinde 18-20 yaşındakiler lehine, Karadeniz ve Doğu Anadolu bölgelerinde ise 20 yaşından sonrakiler lehine artışlara şahit oluyoruz.

Üst-yüz Endis'i :

Tetkik ettiğim Türk kadınlarında üst-yüz endis'i ortalaması 20 yaşından sonrakilerde 57,92 ve 18-20 yaşındakilerde 58-48'dir. Aradaki fark mühim değildir. Her ikisi de Hyper-lepten guruba girmektedir.

Bu endis'in beynelmilel tasnifteki yeri 20 numaralı tabloda gösterilmiştir.⁵⁵

Bu tasnifte 20 yaşından sonrakilerin % 0,05'i Hyper-Euryen, % 1,90'ı Euryen, %11,86'sı Meşen, % 26,76'sı Lepten, % 59,41'i Hyper-lepten guruba girmekte, 18-20 yaşındakilerin ise % 0,15'ini Hyper-Euryen, % 0,60'ını Euryen, % 8,77'sini Meşen, % 23,60'ını Lepten, % 66,86'sını Hyper-Lepten'ler teşkil etmektedir. Görülüyor ki her ikisinde de ekseriyet Hyper-Lepten ve Lepten guruplarda olup sırasıyla Meşen, Euryen ve Hyper-Euryen guruplara gidildikçe nispet düşmektedir.

18-20 yaşındakilerde Hyper-Lepten'lerin yüzde nispeti 20 yaşından sonrakilerdekinden fazla, Lepten'lerin yüzde nispeti ise azdır.

A. İnan⁵⁶ ve K. Güngör⁵⁷ de Türk kadınlarında ekseriyetin Lepten olduğunu söylemektedirler.

21 numaralı tabloda üst-yüz endisi ortalamalarının yedi bölge içindeki dağılışı gösterilmiştir. Bu tabloya göre üst-yüz endisinin fazla olduğu bölgeler 18-20 yaşındakilerde sırasıyla Doğu Anadolu, İç Anadolu, Akdeniz, Ege, Karadeniz, Güney Doğu Anadolu, Marmara bölgeleridir.

20 yaşından sonrakilerde ise sırasıyla Doğu Anadolu, İç Anadolu, Güney Doğu Anadolu, Karadeniz, Ege, Akdeniz, Marmara bölgeleridir.

Yine aynı tablodan sırasıyla Marmara, Akdeniz, İç Anadolu, Ege bölgelerinde 18-20 yaşındakiler lehine, Güney Doğu Anadolu ve Karadeniz bölgelerinde 20 yaşından sonrakiler lehine artışlara şahit oluyoruz. Doğu Anadolu'da ise ortalamalar aynıdır.

Burun Endis'i :

Tetkik ettiğim Türk kadınlarında burun endis'i ortalaması 20 yaşından sonrakilerde 57,65 ve 18-20 yaşındakilerde 58,71'dir. Aradaki fark mühim değildir. Her ikisi de Leptorhin guruba girmektedir. Bu endis'in beynelmilel tasnifteki yeri 22 numaralı tabloda gösterilmiştir⁵⁸.

Bu tasnife göre 20 yaşından sonrakilerin % 32,15'i Hyper-leptorhin, % 63,87'si Leptorhin, % 3,86'sı Mesorhin, % 1,8'i Platyrrhin guruba

⁵⁵ Martin, 1928, s. 200.

⁵⁶ İnan, A. 1941, s. 146.

⁵⁷ Güngör, K. 1941. s. 29.

⁵⁸ Martin, 1928, s. 202.

girmektedir. 18-20 yaşındakilerin ise % 29,34'ü Hyperleptorhin, % 67,32'si Leptorhin ve % 3,34'ü Mesorhin guruba girmektedir.

Görüldüğü gibi her ikisinde de birinci derecede Leptorhin, ikinci derecede Hyperleptorhin, üçüncü derecede ise Mesorhin yer almıştır. Yalnız 18-20 yaşındakilerde Leptorhin nispeti 20 yaşından sonrakilerden fazla Hyperleptorhin nispeti ise azdır.

A. İnan⁵⁹ ve K. Güngör⁶⁰'ün serilerinde de ekseriyetin Leptorhin olduğu görülmektedir.

23 numaralı tabloda burun endis'i ortalamalarının yedi bölge içindeki dağılışı gösterilmiştir.

20 yaşından sonrakilerde burun endis ortalamalarının yüksek olduğu bölgeler sırasıyla Güney Doğu Anadolu, Karadeniz, Doğu Anadolu, Ege, Akdeniz, İç Anadolu, Marmara bölgeleridir.

Aynı tabloda burun endis'i ortalamalarında sırasıyla' İç Anadolu, Akdeniz, Marmara bölgelerinde 18-20 yaşındakilerin lehine, Güney Doğu Anadolu, Karadeniz, Doğu Anadolu, Ege bölgelerinde ise 20 yaşından sonrakiler lehine artışlar görülmektedir.

MORFOLOJİK KARAKTERLER

Tetkik ettiğim Türk kadınlarında morfolojik müşahedeler cilt, saç, kaş, göz, burun, dudak ve kulaklar üzerinde yapılmış olup bu morfolojik karakterlerin yedi bölge içindeki dağılışı 24-31 numaralı tablolarda gösterilmiştir.

Şimdi sıra ile bu morfolojik karakterleri gözden geçirelim:

Cilt :

Türk kadınlarında deri rengini beyaz, buğday, esmer olmak üzere üç grupta mütalâa ettik. Bu guruplamaya göre Bütün Anadolu serisinin % 32,97'sini beyaz, % 60, 11'ini buğday, % 6,91'ini de esmer tenli kadınlar teşkil etmektedir. Görülüyor ki Türk kadınlarında ekseriyet buğday tenli olup ikinci derecede beyaz tenli, pek az miktarda da esmer tenlilere tesadüf edilmektedir. Yedi bölge içinde de durum böyledir.

İnan⁶¹ ve Güngör⁶² de Türk kadınları cilt renginin ekseriyetle beyaz ve buğday olduğunu söylemektedirler.

24 numaralı tablodan da görüleceği gibi ikinci derecede yer alan beyaz tenlilerin yüzde nispetinin fazla olduğu bölgeler sırasıyla Marmara, Ege, Karadeniz, Güney Doğu Anadolu, İç Anadolu, Akdeniz ve Doğu Anadolu bölgeleridir. Esmerlerin yüzde nispetinin fazla olduğu bölgeler ise sırasıyla Akdeniz, Doğu Anadolu, İç Anadolu, Ege, Karadeniz, Güney Doğu Anadolu ve Marmara bölgeleridir.

59 İnan, A. 1941, s. 154.

60 Güngör, K. 1941, s. 29.

61 İnan, A. 1941, s. 166.

62 Güngör, K. 1941, s. 27.

Saç:

Memleketimiz kadınlarının saç rengi siyah, kızıl, koyu kestane, açık kestane, kumral, sarı diye altı gurupta; saç şekli de düz, dalgalı, kıvrıkcık olmak üzere üç gurupta mütalâa edilmiştir.

Bu guruplamaya göre saç rengi Bütün Anadolu serisinin % 15,27'sinde siyah, % 1,40'ında kızıl, % 30,92'sinde koyu kestane, %24,48'inde açık kestane, % 18,17'sinde kumral ve % 9,73'ünde sarıdır. Görülüyor ki saç rengi memleketimiz kadınlarının ekserisinde koyu ve açık kestane renginde olup, ikinci derecede kumral, üçüncü derecede siyah, dördüncü derecede sarı ve pek az nispette de kızıl saçlara tesadüf edilmektedir.

İnan⁶³ ve Güngör⁶⁴ de saç renginin ekseriyetle kestane renginde olduğunu söylemektedirler.

25 numaralı tablodan da görüleceği gibi koyu ve açık kestane rengi saçlar bütün bölgelerde ekseriyeti teşkil ediyor; kumral saçların çok olduğu bölgeler sırasıyla Karadeniz, Ege, Marmara, İç Anadolu, Güney Doğu Anadolu, Akdeniz, Doğu Anadolu bölgeleridir. Siyah saçlıların yüzde nispetinin fazla olduğu bölgeler sırasıyla Doğu Anadolu, Güney Doğu Anadolu, Akdeniz, İç Anadolu, Karadeniz, Marmara ve Ege bölgeleridir.

Sarı saçlılar sıra ile en çok İç Anadolu, Ege, Marmara, Karadeniz, Akdeniz, Doğu Anadolu ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinde bulunmaktadır. Kızıl saçlılara ise Marmara, Ege, Karadeniz, İç Anadolu, Akdeniz'de nadiren rastlanmaktadır.

İnan, Orta Anadolu'da sarı saç nadirdir, diyor. Halbuki benim serimde İç Anadolu'da sarı saç diğer bölgelerden daha çok görülmüştür.

Memleketimiz kadınlarının saç şekli ise Bütün Anadolu serisinin % 55,-85'inde düz, % 41,85'inde dalgalı, % 2,29'unda kıvrıkcıktır. Görülüyor ki saç şekli bakımından ekseriyet düz, ikinci derecede dalgalı, pek az da kıvrıkcık olanlara rastlanmaktadır.

26 numaralı tabloda saç şeklinin yedi bölge içindeki dağılışı gösterilmiştir.

Kaş:

Memleketimiz kadınlarında kaş kesafeti gür, orta, az ve kaşın orta kısmı: çok, az, yok olmak üzere guruplara ayrılarak müşahede edilmiştir. Bu duruma göre bütün Anadolu serisinin % 52,91'inde kaş kesafeti gür, % 43,10'unda orta, % 3,98'inde azdır.

27 'numaralı tablodan da görüleceği gibi gür kaşlı kadınlara sırasıyla en çok Doğu Anadolu, Karadeniz, Ege, İç Anadolu, Güney Doğu Anadolu, Akdeniz, Marmara bölgelerinde rastlanmaktadır. Kaş kesafeti orta olan kadınlar en çok Marmara, Akdeniz, Güney Doğu Anadolu, İç Anadolu,

⁶³ İnan, A. 1941, s. 174.

⁶⁴ Güngör, K. 1941, s. 25.

Ege, Karadeniz bölgelerinde rastlanmakta, kaş kesafeti az olan kadınlara da en çok sırasıyla İç Anadolu, Ege, Marmara, Güney Doğu Anadolu, Akdeniz, Karadeniz, Doğu Anadolu bölgelerinde rastlanmaktadır.

Bütün Anadolu serisinin % 44,6'sında kaşın orta kısmı gür olarak, % 23, 64'ünde az olarak mevcut olup, % 32,28'inde ise hiç yoktur.⁶⁵ Kaşın orta kısmının çok olduğu bölgeler sırasıyla İç Anadolu, Doğu Anadolu, Güney Doğu Anadolu, Karadeniz, Akdeniz, Ege ve Marmara bölgeleridir. Az olduğu yerler Karadeniz, Marmara, Ege, İç Anadolu, Doğu Anadolu, Akdeniz ve Güney Doğu Anadolu bölgeleridir. Kaşın orta kısmı olmayan bölgeler ise sırasıyla, Güney Doğu Anadolu, Akdeniz, Marmara, Ege, Karadeniz, İç Anadolu ve Doğu Anadolu bölgeleridir.

Göz:

Türk kadınlarında göz rengi : Açık kahverengi, koyu kahverengi, elâ, yeşil, mavi, mavi-yeşil olarak guruplara ayrılarak müşahede edilmiştir. Bu guruplamaya göre bütün Anadolu serisi kadınlarında % 33,29 açık kahverengi, % 15,72 koyu kahverengi, % 33,57 elâ, % 8,80 yeşil, % 4,94 mavi ve % 3,65 nispetinde mavi-yeşil gözler tesbit edilmiştir. Bu hale göre memleketimiz kadınlarının ekseriyeti elâ ve açık kahverengi gözlü olup geri kalan kısmı yüzde nispetinin fazlalık sırasıyla koyu kahverengi, yeşil, mavi ve mavi-yeşil renkli gözlere sahiptirler.

İnan⁶⁶ göz rengini ekseriyetle elâ yahut mavi olarak, Güngör⁶⁷ de kahve ve elâ olarak bulmuştur.

28 numaralı tablodan da görüleceği gibi Karadeniz bölgesi kadınlarında birinci derecede elâ gözlüler, ikinci derecede açık kahverengi gözlüler; Marmara, Ege, Akdeniz, İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinde ise birinci derecede açık kahverengi gözlüler, ikinci derecede elâ gözlüler yer almaktadır. Diğer göz renklerinden koyu kahverengi gözlere sırasıyla en çok Akdeniz, Doğu Anadolu, Güney Doğu Anadolu, Marmara, İç Anadolu, Karadeniz ve Ege bölgelerinde rastlanmaktadır. Yeşil gözlüler yüzde nispeti itibariyle çokluk sırasıyla Ege, Marmara, Karadeniz, Doğu Anadolu, İç Anadolu, Güney Doğu Anadolu ve Akdeniz bölgesinde bulunmaktadır. Mavi gözlülere çokluk sırasıyla Güney Doğu Anadolu, İç Anadolu, Karadeniz, Marmara, Doğu Anadolu, Ege ve Akdeniz bölgelerinde rastlanmaktadır. Mavi-yeşil gözlüler ise daha ziyade İç Anadolu, Karadeniz, Marmara, Ege, Güney Doğu Anadolu, Akdeniz ve Doğu Anadolu'da göze çarpılmaktadırlar.

⁶⁵ Kadınlarımızın çoğunda kaşın orta kısmı tahrif edilmiştir. Fakat aslında kaşın orta kısmı olup olmadığı ölçülen bütün kadınlardan tahkik edilerek kaydedilmiştir.

⁶⁶ İnan, A. 1941, s. 171.

⁶⁷ Güngör, K. 1941, s. 26.

B u r u n :

Türk kadınlarında burun profili : Düz, konkav-konveks, konkav, konveks olmak üzere dört gurupta müşahede edilmiştir. Buna göre bütün Anadolu serisi kadınlarının % 27,49'u düz, % 40,45'i konkav-konveks, % 15,35'i konkav ve % 16,60'ı da konveks buruna sahiptirler.

29 numaralı tablodan da görüleceği gibi Ege, Doğu Anadolu, Marmara, İç Anadolu, Güney Doğu Anadolu ve Karadeniz bölgelerinde birinci derecede konkav-konveks burunlar, ikinci derecede düz burunlar yer almaktadır. Akdeniz bölgesinde ise birinci derecede düz burun, ikinci derecede konkav-konveks burunlar yer almıştır. Konkav burunlar yüzde nispetinin çokluğuna göre sıra ile Güney Doğu Anadolu, Akdeniz, İç Anadolu, Marmara, Karadeniz, Doğu Anadolu ve Ege bölgelerinde görülmektedir.

Konveks burunlar ise yüzde nispetinin çokluğu itibariyle Karadeniz, Ege, Marmara, Doğu Anadolu, İç Anadolu, Akdeniz ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinde görülmektedir.

İnan⁶⁸ ve Güngör⁶⁹ memleketimizde düz burunun ekseriyette olduğunu söylemektedirler. Benim serimde ise birinci derecede konkav-konveks, ikinci derecede düz burunlar gelmektedir.

D u d a k :

Türk kadınlarında dudak : İnce, orta, kalın olmak üzere üç guruba ayrılarak incelenmiştir.

30 numaralı tablodan da görüleceği veçhile Bütün Anadolu serisi kadınlarının % 13,59'u ince, % 85,20'si orta, % 1,24'ü kalın dudaklılar gurubuna girmektedir. Görülüyor ki memleketimiz kadınları ekseriyetle orta kalınlıkta dudaklara sahiptir. Kalın dudak pek azdır. İnce dudakların yüzde nispetinin fazla olduğu bölgeler sırasıyla İç Anadolu, Ege, Karadeniz, Marmara, Doğu Anadolu, Akdeniz ve Güney Doğu Anadolu bölgeleridir.

K u l a k :

Bu etüdümüzde kulak, kulak memesinin durumu : Yok, az, orta, tam, olarak guruplara ayrılarak, heliks kıvrımı ise: az, orta, yok diye guruplara ayrılarak gösterilmiş, ayrıca Darwin habbesi nispeti de gösterilmiştir.

Bu guruplamada bütün Anadolu serisi kadınlarının % 54,32'sinde kulak memesi gelişmesi tam, % 28'99'unda orta, % 10'57'sinde az, % 6,11'-inde ise yoktur. Görülüyor ki memleketimiz kadınlarının ekseriyetinde kulak memesi tam gelişmiş olup, geri kalanların büyük bir kısmında teşekkül; orta ve az olup pek az kınımda da kulak memesi yoktur.

31 numaralı tablodan da görüldüğü gibi yedi bölge içinde de durum aynıdır. Yine aynı tabloda görüleceği gibi memleketimiz kadınlarının % 94,45'inde kulağın heliks kıvrımı tam, % 3,33'ünde orta, % 1,52 sinde azdır.

Kulaklarında Darwin habbesi olan kadınların nispeti ise % 2,61'dir.

⁶⁸ İnan, A, 1941, s. 154.

⁶⁹ Güngör, K. 1941, s. 29.

TÜRK KADINLARI VE YAKIN-ŞARK KADINLARINA AİT ÖLÇÜLERİN MUKAYESESİ

32 numaralı tabloda Türk kadınlarına ve Yakın-Şark kadınlarına ait bazı ölçü, endis ve morfolojik karakterler gösterilmiştir.

32 numaralı tablodan da görüleceği gibi boy : Yakın-Şark'ın Druse, Bedevî, Sulubba, Alevî, Akeydat, Sheikhan Yezidî ve Shammar kadınlarında benim serimdeki Türk kadınlarındakinden kısa, Jebel Sinjar Yezidî, Bütün Yezidî camiası, Maronite ve bazı Türkmen (H. Field) kadınlarında Türk kadınlarınıninkine yakındır. Yine gerek Yakın-Şark'ın muhtelif kavimlerine mensup kadınlarında Shanklin, Seltzer, H. Field'in buldukları boy ortalamaları, gerekse A. İnan'ın ve benim Türk kadınlarında bulduğumuz boy ortalamaları beynelmilel tasnifte, orta boylular gurubuna girmektedir⁷⁰.

Büst ortalamaları benim serimde Yakın-Şark kadınlarına ait büst ortalamalarından biraz yüksektir. Aradaki bu az fark Türk kadınlarında büst'ün Yakın-Şark kadınlarına nazaran biraz uzun olmasından ileri gelmektedir.

Baş uzunluğu ortalaması Yakın-Şark'ın sırasıyla Jebel Sinjar Yezidî, Shammar, Bedevî, Sulubba, Bütün Yezidî camiası, Akeydat, Türkmen, Maronite kadınlarında Türk kadınlarınıninkinden fazla, Sheikhan, Druse, Alevî kadınlarında ise Türk kadınlarınıninkinden azdır.

Baş genişliği ortalaması ise Türk kadınlarında farkın çokluk sırasıyla Yakın-Şark'ın Türkmen, Sulubba, Jebel Sinjar Yezidî, Akeydat, Bedevî, Shammar, Bütün Yezidî camiası, Maronite, Sheikhan Yezidî, Alevî kadınlarınıninkinden fazla ve Druse kadınlarınıninkiyle aynıdır.

Görülüyor ki Yakın-Şark kadınlarının başı ekseriyetle Türk kadınlarınıninkinden daha uzun ve dardır. Baş endislerindeki durum da bunu teyid etmektedir. Baş endis'i ortalamaları beynelmilel tasnife göre⁷¹ Yakın-Şark'm Sulubba, Jebel Sinjar Yezidî kadınlarında Dolikosephal, Türkmen kadınlarında Dolikosephal (Seltzer) ve Mezosephal (H. Field), Shammar, Bedevî, Akeydat, Bütün Yezidî camiası kadınlarında Mezosephal, Maronite, Sheikhan Yezidî kadınlarında Brachysephal, Alevî ve Druse kadınlarında Hyperbrachysephal'dir.

Türk kadınlarının baş endis'i ortalamaları ise A. İnan (Brachysephal), R. Çiner (Hyperbrachysephal)'dir.

Mutlak baş yükseklik ölçüsü Maronite kadınlarında Türk kadmlarınıninkinden fazla, Druse ve Türkmen kadınlarında hemen hemen Türk kadınlarının aynı, Akeydat kadınlarında Türk kadmlarınıninkinden düşüktür.

Baş uzunluk, genişlik ve yükseklik ölçülerinin neticesi olarak baş yükseklik-uzunluk endis'i bakımından Türk kadınları ve Yakın-Şark kadın-

⁷⁰ Martin 1928, s. 246.

⁷¹ Martin 1958, s. 198.

larının beynelmilel tasnife göre Hypsikephal guruba girdikleri ⁷², baş yükseklik-genişlik endisi bakımından da Maronite, Bedevi ve Türkmen kadınlarının Akrokephal guruba, Türk kadınlarının ise A. İnan (Topeinokephal), R. Çiner 20 yaşından sonrakiler (Metriokephal), R. Çiner 18-20 yaşındakiler (Akrokephal) guruba girdikleri görülmektedir ⁷³.

Alnın en dar genişliği ve yüz genişliği bilhassa benim serimdeki Türk kadınlarında Yakın-Şark kadınlarınıninkinden yüksektir. Yani Türk kadınlarında alın daha geniştir. Frontoparyatal endis'in ve Zygofrontal endis'in Türk kadınlarında yüksek oluşu da bunu teyid etmektedir.

İki gonion arasındaki mesafe ortalamaları Yakın-Şark'm Druse ve Alevî kadınlarında Türk kadınlarınıninkinden fazla, diğerlerinde sırasıyla Türkmen, Jebel Sinjar Yezidî, Bütün Yezidî camiası, Sheikhan Yezidî, Akeydat, Shammar ve Sulubba kadınlarında ise Türk kadınlarınıninkinden düşüktür. Bunun neticesi olarak Zygonial endis'in de Sulubba, Shammar, Jebel Sinjar Yezidî, Bütün Yezidî camiası ve Türkmen kadınlarında Türk kadınlarınıninkinden yüksek olduğu görülmektedir.

Üst yüz uzunluğu Türk kadınlarında Yakın-Şark kadınlarından fazladır. Bunun neticesi olarak üst yüz endis'inin de Türk kadınlarında daha yüksek olduğunu görüyoruz. Böylece üst yüz endis'i bakımından beynelmilel tasnifte Türk kadınlarının Hyperlepten guruba girdiğine ⁷⁴, Yakın-Şark'm Jebel Sinjar Yezidî, Bütün Yezidî camiası, Sheikhan Yezidî kadınlarının Meşen, Türkmen kadınlarının Meşen (H. Field) ve Lepten (Seltzer), Maronite, Bedevî, Sulubba, Shammar kadınlarının da Lepten guruba girdiğine şahit olmaktayız.

Bütün yüz uzunluğu ortalaması bilhassa benim serimdeki Türk kadınlarında Yakın-Şark kadınlarınıninkinden yüksektir. Bunun neticesi olarak bütün-yüz endisi Türk kadınlarında Yakın-Şark kadınlarınıninkinden düşüktür. Bütün yüz endis'i ortalaması bakımından beynelmilel tasnifte Türk kadınları Leptoprosop guruba girmekte, Yakın-Şark'm Druse, Bedevî, Maronite, Jebel Sinjar Yezidî, Bütün Yezidî camiası, Sheikhan Yezidî, Türkmen kadınları Mesoprosop guruba, Akeydat, Alevî kadınları Leptoprosop guruba, Sulubba kadınları da Hyperleptoprosop guruba girmektedirler.

Burun uzunluğu ortalamaları bakımından Türk kadınlarıyla Yakın-Şark kadınlarınıninki arasında önemli fark yoktur. Fakat burun genişliği Yakın-Şark kadınlarında birazcık fazladır. Bunun neticesi olarak burun endis'i ortalamalarının da Yakın-Şark kadınlarında yüksek olduğu görülmektedir. Burun endisi ortalamaları bakımından beynelmilel tasnifte ⁷⁵ Türk kadınları Leptorhin guruba girmekte, Yakın-Şark'm Shammar,

⁷² Martin 1058, s. 198.

⁷³ Aynı yer.

⁷⁴ Martin 1928, s. 200.

⁷⁵ Martin 1928, s. 202.

Sulubba, Maronite, Akeydat, Druse, Alevî kadınları Leptorhin guruba ve Jebel Sinjar Yezidî, Bütün Yezidî camiası, Bedevi, Sheikhan Yezidî kadınları Mesorhin guruba, Türkmen kadınları da Leptorhin (Seltzer), Mesorhin (H. Field) guruba girmektedir.

Kulak uzunluğu ortalamaları Yakm-Şark kadınlarında Türk kadınlarınıninkinden biraz fazladır. Kulak genişliği ortalamalarında Türk kadınlarınıninkiyle Yakm-Şark kadınlarınmki arasında mühim farklar yoktur. Bunun neticesi olarak kulak endis'i ortalamasının Yakm-Şark kadınlarında biraz düşük olduğu görülmektedir.

MORFOLOJİK KARAKTERLER

Saç rengi:

Türk kadınlarında koyu ve açık kestane rengindedir. Yakın-Şark kadınlarında ekseriyetle siyah ve koyu kahverengidir.

Saç şekli:

Türk kadınlarında düz ve az dalgalı, Yakın-Şark kadınlarında ekseriyetle az dalgalıdır.

Göz rengi:

Türk kadınlarında elâ ve açık kahverengi, Yakın-Şark kadınlarında koyu kahverengidir.

Burun profili:

Türk kadınlarında Konkav-konveks ve düzdür. Yakın-Şark'm Akeydat, Alevî Druse kadınlarında düz, Shammar, Sheikhan, Bütün Yezidî camiası, kadınlarında konveks; Sulubba, Türkmen (H. Field) kadınlarında düz ve konveks, Jebel Sinjar Yezidî'lerinde konkav ve düzdür.

Yaptığımız mukayeseden çıkan netice şudur :

Türk kadınları ve Yakm-Şark kadınları orta boyludur. Türk kadınlarında büst Yakın-Şark kadınlarınıninkinden uzundur. Türk kadınları ekseriyetle yuvarlak ve geniş kafalı olduğu halde Yakın-Şark kadınları daha ziyade uzun ve dar kafalı, orta kafalı ve kısa yuvarlak kafalıdır.

Türk kadınlarında yüz ekseriyetle uzunluk ve genişlik itibariyle Yakm-Şark kadınlarınıninkinden büyüktür. Yakın-Şark kadınları ise daha ziyade orta, ince uzun, çok ince uzun yüzlere sahiptirler.

Türk kadınlarının burunları ekseriyetle ince uzundur. Yakın-Şark kadınları ise ince uzun ve orta burunludurlar.

Saç rengi ve göz rengi Yakın-Şark kadınlarında Mediterranien ırkının neticesi olarak daha koyudur.

TÜRK KADINLARINA AİT BAZI ÖLÇÜLERİN AVRUPALI KADINLARINKİLERLE MUKAYESESİ

Boy: Türk kadınlarında boy ortalaması 18-20 yaşındakilerde (1566-63 mm.), 20 yaşından sonrakilerde (1554,30 mm.) dir. Bu hale göre orta boylular gurubuna giren Türk kadınları Avrupa'nın Lapon, Polonyalı Musevî, Büyük Rus, Güney Rusyalı Musevî, Beyaz Ruslar, Litvanyalı, Balkan Tatarları, Fin (Wateff) kadınlarından uzun, Alman, Bulgar, Fin (Wilskmann), Fransız kadınlarıyla hemen hemen aynı boyda, Norveç, Bornholmlü Danimarkalı, Danimarkalı, İsviçre, İngiltere, Faroe Adaları kadınlarından kısa boyludurlar.⁷⁶

Türk kadınlarında büst'ün boya nispeti 18-20 yaşmdakilerde 53, 83 ve 20 yaşından sonrakilerde 54,07 dir. Türk kadınlarında büst ekseriyetle Avrupalı kadınlarinkinden uzundur. Yalnız Avrupa'nın Bornholm, Fanö, Fransız, Balkan Tatarları, Rusyalı Musevî, Büyük Rus kadınlarının büstleri Türk kadınlarıninkine yakındır.⁷⁷

Türk kadınlarında alt tarafın boy'a nispeti 18-20 yaşındakilerde 46, 12 ve 20 yaşından sonrakilerde 45, 93 tür. Türk kadınlarında umumiyetle alt taraf Avrupalı kadınlarinkinden kısadır. Yalnız Avrupa'nın Lapon kadınlarının alt tarafuzunluğu Türk kadınlarıninkinin hemen hemen aynıdır.⁷⁸

Ö Z E T

Bu araştırma Türkiye'nin Adana, Ankara, Erzurum, Erzincan, Gaziantep, Giresun, Gümüşhane, İstanbul, Kars, Kastamonu, Malatya, Mersin, Ordu, Samsun, Sinop, Trabzon, Zonguldak, Ardahan, Bafra, Boyabat, İğdır, İnebolu, Karabük, Karaisalı, Karaköy, Safranbolu, Taşköprü, Ünye vilâyet ve kaza merkezlerinde 2.501 Türk kadını üzerinde yapılmıştır. Ölçülen kadınlar 18-40 yaşları arasındadır.

Bu etüd için 87.535 ölçü alınmıştır. Bunlardan 47.519 endis hesaplanmış ve 16 seri'de ortalamalar bulunarak bunların standart inhiraf ve standart hataları hesap edilmiştir.

Bu etüd'de antropometrik ölçüler ve morfolojik müşahedelerle Türk kadınları hakkında aşağıdaki sonuca varılmıştır.

Türk kadınlarının ortalama boyu 1566, 63 mm. olup orta boylular gurubuna girmektedirler. Daha evvelki kısımlarda da belirttiğimiz gibi uzun boylular gurubuna giren Türk kadınlarının yüzde nispeti de küçümse-necek gibi değildir. Ve keza yeni nesilde boy eskisine nazaran artmış durumdadır. Boy'un Türkiye'nin yedi bölgesi içindeki dağılışı da aynı hal görülmüştür.

⁷⁶ Martin, 1928. s. 251-255.

⁷⁷ Martin, 1958. s. 883.

⁷⁸ Martin, 1928. s. 411.

Türk kadınlarında iskelik endis ortalaması 85,78 dir. Mesatiskel guruba girmektedir.

Türk kadınlarında baş endis'i ortalaması 86,06 dır. Hyperbrachysephal guruba girmektedir.

Baş uzunluk-yükseklik endis ortalaması 73,89 olup Hysikephal guruba, Baş genişlik-yükseklik endis'i ortalaması 86,90 olup Akrokephal guruba girmektedir.

Türk kadınında bütün-yüz endis'i ortalaması 89, 76 olup Leptoprosop guruba, üst-yüz endis'i ortalaması 58,48 olup Hyperlepten guruba girmektedir.

Türk kadınlarının burun endis'i ortalaması 58,71 dir. Lepten guruba girmektedir. Burun umumiyetle ufak olup profil itibariyle en çok Konkav-konveks ve Düz manzara arz etmektedir.

Türk kadınlarında göz rengi umumiyetle elâ ve açık kahverengi'dir. Dudaklar orta kalınlıktadır. Kulak memesi ekseriyetle gelişmiş durumda olup heliks kıvrımı yine çoğunlukla tamdır.

Saç rengi umumiyetle koyu ve açık kestane rengindedir. Saç şekli düz veya az dalgalıdır.

Sayıdığımız bu karakterler Türk kadınlarının ekseriyetle Alpin ve Dinarik tiplerine uyduklarını göstermektedir.⁷⁹

S U M M A R Y

This study was made on, 2,501 women in the Provincial centers of Adana, Ankara, Erzurum, Erzincan, Gaziantep, Giresun, Gümüşhane, İstanbul, Kars, Kastamonu, Malatya, Mersin, Ordu, Samsun, Sinop, Trabzon and Zonguldak, and in the County centers of Ardahan, Bafra, Boyabat, İğdır, İnebolu, Karabük, Karaisalı, Karaköy, Safranbolu, Taşköprü and Ünye. The measured women were between the ages of 18-40.

For this study 87,535 measurements were taken. From these measurements 47'519 indices were calculated and in 16 series the averages were found and the Standard deviations and Standard errors were computed.

in this study from anthropometric measurements and morphological observations the following conclusions on Turkish women have been obtained.

The mean stature of Turkish women is 1566'63 mm., thus placing them in the medium category. As has been shown in the text the percentage of Turkish women falling in the high stature category is also not to be minimized. And also in the new generation the stature has increased as compared with the old generation. The same situation was observed in the distribution of stature in the 7 districts of Turkey into which the series was divided.

⁷⁹ Hooton, E. A. 1946, s. 578-580; Ripley, W. Z. 1899, s. 121; Deniker, J. 1926, s. 356-663.

The mean *indice isqueliq* of Turkish women is 85,78; that is meso-squeliq.

The mean *cephalic index* of Turkish women is 86,06. It goes into the hyperbrachicephalic group.

The average *height-length index of the head* is 73,89; that is, in the hypsi-cephalic group. *The width-height index* is 86,90; that is acrocephalic.

The mean *total facial index* of Turkish women is 89,76; falling in the leptoprosopic group. The mean *upper facial index* is 58,48 in the hyperlepten group.

The average *nasal index* is 58,71. This falls in the lepten group. The nose generally is small and its presents mostly a concave-convex or straight profile.

The color of the eyes of Turkish women in general is light brown or hazel. The lips are of medium thickness. The lobe of the ear for the most part is developed and again the roll of the helix is in the majority complete.

Generally the hair color is dark or light chestnut. The hair is straight or slightly wavy.

These characteristics which we have listed show that Turkish women for the most part conform to the Alpine and Dinaric types.⁷⁹

B İ B L İ Y O G R A F Y A

- AFET, 1937. *Uneetüde anthropométrique sur 20ofemmes turgues en Turquie*. İstanbul.
- ANGEL, J. L. 1939. *The Babaköy skeleton Archivfür Orientforschung, Vol. XIII, Heft 1/2, pp. 28-32.*
- ANGEL, J. L. 1951. *Troy. The human remains. Supplementary Monograph I.* Princeton University Press for University of Cincinnati.
- ATASAYAN, M. 1940. *Türk Saçları üzerinde ilk Antropolojik Araştırma*, D. T. C. F. Dergisi, cilt n, sayı 1, s. 29-32.
- I. Coğrafya Kongresi (Kitabı), 6-21 Haziran 1941, *Raporlar, Mukayeseler, Kararlar. Maarif Vekâleti Neşriyatı.* Ankara 1941. VIII+225 s.
- BOSTANCI, E. Y. 1954. *Türk Okul Çocuklarında Beden Gelişmesi Üzerinde Bir Araştırma.* (Doktora tezi).
- BOSTANCI, E. Y. 1954. *Ankara'da Türk Okul Çocuklarının Boy Büyümesi Üzerinde Bir Araştırma. A Research on the Growth of Stature of Turkish School-children in Ankara.* Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi. (Revue de la Faculte de Langue d'Histoire et de Geographie, Université d'Ankara). Vol. XII, Nos. 1-2. March-June. s. 41-75.
- BOSTANCI, E. Y. 1955: *Ankara'da Türk Okul Çocuklarının Büst ve Alt taraf kısımlarının büyümesi üzerinde bir araştırma. A Research on the growth in Sitting Height and Leg Length of Turkish Schoolchildren in Ankara.* Ankara
- ⁷⁹ Hooton, E. A., 1946, pp. 578-580; Ripley, W. Z., 18, p. 121; Deniker, J., 1926, pp. 356-663.

- Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi. (Revue de la Faculte de" Langue, d'Histoire et de Geographie Université d' Ankara) Vol. XIII, Nos. 1-2, March-June. s. 70-136.
- BOSTANCI, E. Y. 1956. *Türk Erkek ve Kız Çocuklarında Kol, Üst Kol, Ön Kol ve El Büyümesi ile Bedenin diğer kısımları arasındaki Korrelasyonlar üzerinde bir araştırma. A Research on the Growth in Arm, Upper Arm and Forearm Length and Hand Length and Width and the Correlations of the Four Main parts of the Body in Turkish boys and girls from nine to sixteen.* Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi. (Revue de la Faculte de Langue, d'Histoire et de Geographie, Université d'Ankara) Vol. XIV, Nos. 1-2 March-June. s. 103-149.
- BOSTANCI, E. Y. 1957: *Türk Erkek ve Kız Çocuklarında Bedenin Genişlemesine Büyümesi ile Proporsiyonların Değişmesi Üzerinde bir Araştırma. A Research on the Growth and Changing Proportions in Body IWidth in Turkish Boys and Girls From Mine to Sixteen.* Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi (Revue de la Faculte de Langue, d'Histoire et de Geographie, Université d'Ankara) Vol. XV, Nos. 1-3 March-June-September. s. 1-47.
- BOSTANCI, E. Y. 1959. *Anadolu'da Gordion Roma Devri Halkı Astragalus ve Kalkaneus'larının Biometrik ve Morfolojik Tetkiki ile Ontojenetik ve Filojenetik Münasebetleri üzerinde Bir Araştırma.* Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi (Revue dela Faculte de Langue, d'Histoire et de Geographie, Université d'Ankara) Vol. XVII, Nos. 1-2, s. 1-91.
- CHAMBERS, E. G. 1945. *Statistical Calculation for beginners.*
- CHANTE, ERNEST, 1895. *Mission scientifique en Transcaucasie, Asie Mineme et Syrie, 1890-1894.* Arch. Mus. d'Hist. Nat. de Lyon, He tome, 1895.
- Deniker, J. 1926. *Les Races et Les Peuples de la terre.* s. 356-663.
- EHRÎCH, R. W. 1940: *Preliminary notes on Tarsus crania.* *American Journal of Archeology*, vol XLIV, No. 1, pp. 87-92.
- FÎELD, H. 1939: *Contributions to the Anthropology of Iran.* Vol. 29, No-1-2.
- FÎELD, H. 1951: *The Anthropology of Iraq,* p. of the Peabody Museum of Amer. *Arch. and Ethnology.* Harvard University, vol. XLVI, No. 2
- GOULD, H. N. 1936: *Old Americans of the South.* (*American Journal of Physiology, Anthropology.* Vol. XXI, No. 1, pp. 57-86.
- GÜNGÖR, K. 1941 : *Cenubi Anadolu Yürüklerinin Etno-Antropolojik Tetkiki.* Ankara.
- HOOTON, E. A. 1946: *Up from the ape.* New York, s. 578-580.
- Houze, M. 1903: *Les ossements humains d'Yortan Kelembo.* Bulletin de la Societe d'Anthropologie de Bruxelles, vol. XXI, pp. CVI-CXVI.
- İNAN, ÂFET, 1941: *L'Anatolie, le pays de la "Race" Turque.*
- İŞIKLAR, I. 1949 : *Türk Çocuklarının blüğ yaşı üzerinde araştırmalar.* **D.T.C.F.** Dergisi VII. cilt. IV. s. 515-525.
- JOCHELSON, W. 1933: *The Yakut. Anthr. Paper of The Amer. Museum of Nat. His.* cilt XXXIII, sayı II. New York City.

- KANSU, Ş. A. 1931: *Anadolu ve Rumeli Türklerinin Antropometrik Teiklkeri. I. Muhtıra: Boy ve Gövde Nispetleri. - II. Muhtıra: Etraf ve baş nispetleri.* Revue Turque d'Anthropologie. İstanbul.
- KANSU, Ş. A. 1932: *Türklerin Antropolojisi (Anthropologie des Turcs).* Ier Congres Turc d'Histoire, Ankara 1932.
- KANSU, Ş. A. 1937: *Selçuk Türkleri Hakkında Antropolojik ilk bir Tetkik ve Neticeleri.* İstanbul. 1937.
- KANSU, Ş. A. : *Kumtepe Neolitik Kemikleri Üzerinde Antropolojik Tetkik. Etüde Anthropologique sur les ossements de Kumtepe (Troas).* Belleten No. 2, 1937> s- 557-569 ve 570-582.
- KANSU, Ş. A. 1937: *Alacahöyük'te Bulunan İskeletlerin Antropolojik Ttetkiki. Etüde Anthropologiaue de quelque sqelettes d"Alacahöyük.* Belleten No. 1.
- KANSU, Ş. A. ve ATASAYAN, M. 1939: *Anadolu'nun Irk Tarihi Üzerine Antropolojik bir Tetkik.* Belleten No. 9.
- KANSU, Ş. A. ve ATASAYAN, M. 1939: *Anadolu'nun Irk Tarihi Üzerine Antropolojik Yeni bir Tetkik.* Türk Antropoloji Mecmuası No. 19-22.
- KANSU, Ş. A. 1939: *Les ossements d'Ahlathibel (Age du Cuivre).* Türk Antropoloji- Mecmuası (Revue Turque d'Anthropologie) No. 19-22.
- KANSU, Ş. A. ve ATASAYAN, M. 1939: *Afyonkarahisar Kusura hafriyatında meydana çıkarılan Bakır-çağı ve Eti devirlerine ait iskeletler üzerine tetkikler.* Türk Antropoloji Mecmuası. No. 19-22.
- KANSU, Ş. A. 1939: *Etüde Anthropologiaue d'Ossements d'Arslantepe (Malatya).* Revue Hittite et Asianique, 35.
- KANSU, Ş. A. 1939: *Kız ve Erkek Türk Çocukları Üzerinde Antropometrik Araştırmalar.*
- KANSU, Ş. A. ve TUNAKAN, S : *Türk Tarih Kurumu Alacahüyük Kazılarında (1936-1944) Bakır-çağı Yerleşme Katlarından Çıkarılan iskeletlerin Antropolojik incelenmesi.* Belleten, cilt 9, No. 36. 1945, s. 411-422.
- KANSU, Ş. A. ve TUNAKAN, S: *Alacahüyük 1943-1945 Kazılarında Çıkarılan Kalkolitik, Bakır ve Tunç Çağlarına ait Halkın Antropolojisi. (Sur l'Anthropologie de la population des ages Chalcolitiques, du Cuivre et du Bronze mis au jour lors des fouilles d'Alacahöyük, 1943-1945),* Belleten, cilt X, No. 40, s- 539-555-
- KANSU, Ş. A. ve TUNAKAN, S.: *Karaoğlan Höyüğünden Çıkarılan Eti, Erik ve Klasik Devir İskeletlerinin Antropolojik İncelenmesi (Etüde Anthropologigue des sguelettes datant des epoques Hittite et Phrygienne et de l'Âge classigue, provenant des fouilles du Höyük de Karaoğlan, 1937-1938),* Belleten, cilt XII, No. 48, pp- 759-774 ve 775'778-
- KÖKTEN, K., ÖZGÜÇ, N. ve ÖZGÜÇ, T.: *1940 ve 1941 yılında Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Samsun Bölgesi Kazıları Hakkında ilk Kısa Rapor.* Belleten, cilt 9, No. 35, 1945, s. 361-400.

- KROGMAN, W. M. 1937: *Cranial types from Alisar Hüyük and their relations to other racial types, ancient and modern of Europe and Western Asia.* in *Von der Osten's Alisar Hüyük, seasons of 1930-1932, part III.* OIP, vol. XXX, Researches in Anatolia, vol. IX. Chicago, pp. 213-293.
- KROGMAN, W. M. 1940: *The peoples of Early Iran and their Ethnic Affiliations.* Am. J. Phys. Anthrop. cilt XXVI, Part 30, sahife 269-308.
- KROGMAN, W. M. 1949: *Ancient cranial types at Chatal Hüyük and Teli Al-Judaidah, Syria, from the late fifth millenium B. C. to the midseventh, century, A. D.* Belleten, cilt XIII, No. 51 (July), pp. 407-447.
- LUSCHAN, M. D.: *The Early Inhabitants of Western Asia. (The Huxley Memorial Lecture for 1911) Royal Anthropol. Enst. of Great Britain and Ireland.*
- MARTIN, R. 1928: *Lehrbuch der Anthropologie:* Jena.
- MARTİN-SALLER. 1957: *Lehrbuch der Anthropologie.* Band I. Stuttgart.
- PITTARD, E. 1936: *La valem de Vindice skelique chez 210 Turcs d'Anatolie.* Vol. publie en l'honneur du Prof. Dr. Wateff, Sofia, 1936.
- PITTARD, E. 1911: *La taille, Vindice cephalique et Vindice nasal de 300 Turcs Osmanlis de la Penninsule des Balkans.* Revue Anthropol. Paris, 1911.
- RİPLEY, W. Z. 1899: *The Races of Europe,* s. 121.
- SAUTER, M. R. 1952: *Les Races de l'Europe.* Paris.
- SELTZER, C.C. 1936. *The Racial characteristics of Syrians and Armenians.* (P. of the Peab. Mus. of Amer. Arch. and Ethn. Harvard University. vol. XIII, N0.3).
- SHANKLİN, W. M. and İZZEDDİN NEJLA: *Anthropology of the JVear East Female.* (American Journal of Physical Anthropology, vol. XXII, No. 3 and supplement April-June, 1937).
- STEGGERDA M. 1932: *Physical Mesurements on Dutch Men and Women.* (Amer. Journal of Phys. Anthr. Vol. XVI, No. 3).
- ŞENYÜREK, M. S. 1941: *Anadolu Bakır Çağı ve Eti Sekenesinin Kraniolojik Tetkiki. A craniological study of the Copper Age and Hittite populations of Anatolia.* Belleten, No, 19.
- ŞENYÜREK, M. S. 1943: *En eski Anadolu Halkının Kraniyolojik Tetkiki.* III. Türk Tarih Kongresi, s. 204-212.
- ŞENYÜREK, M. S. 1946: *Türk Tarih Kurumu Adına Tapılan Masat Hüyük Kazısından Çıkarılan Kafataslarının Tetkiki. Study of the skulls from Masat Hüyük, excavated under the auspices of the Turkish Historical Society.* Belleten, Vol. X, No. 38, pp. 231-242 and pp. 243-254.
- ŞENYÜREK, M. S. 1947: *A note on the duration of life of the ancient inhabitants of Anatolia.* American Journal of Physical Anthropology, Vol. 5, n. s., No. 1. PP- 55-56-
- ŞENYÜREK, M. S. 1949: *Truva civarında Kumtepe'de bulunmuş olan iskeletlere dâir bir not. A note on the skeletons from Kumtepe, in the vicinity of Troy.* A.Ü.D. ve T.C.F. Dergisi, Vol. VII, No. 2, pp. 295-299 and 300-304.
- ŞENYÜREK, M. S. 1951(a): *Two cases of prematüre sture clasure among the ancient inhabitants of Anatolia.* Belleten, Vol. XV, No. 58, pp. 247-262.

- ŞENYÜREK M. S. 1951 (b): *A note on the human skeletons in the Alaca Höyük Museum*. D.T.C.F. Dergisi Vol. IX, No. 1-2, pp. 43-61.
- ŞENYÜREK, M. S. 1951 (c): *The longevity of the Chalcolithic and Copper Age inhabitants of Anatolia*. Belleten, Vol. XV, No. 60, pp. 447-468.
- ŞENYÜREK M. S. 1951. (d): *A Study of human skulls from Polatlı Hüyük*. Anatolian Studies, Vol. I, pp. 63-71.
- ŞENYÜREK, M. S. 1951. (e): *Fluctuation of the cranial index in Anatolia, from the fourth millenium B. C. to 1200 B. C.* Belleten, Vol. XV, No. 60, pp. 593-632.
- ŞENYÜREK, M. S. - TUNAKAN, S.: *Şeyh Hüyük İskeletleri. The skeletons from Şeyh Hüyük*. Belleten, Vol. XV, No. 60, pp. 431-438 and 439-445. 1951.
- ŞENYÜREK, M. S. 1952. (a): *A Study of the dentition of the ancient inhabitants of Alaca Höyük*. Belleten, Vol. XVI, No. 62, pp. 153-224.
- ŞENYÜREK, M. S. 1952. (b): *The dentition of the Chalcolithic and Copper Age inhabitants of Anatolia Tart I. A morphological study of the permanent lower molars of the Chalcolithic and Copper Age inhabitants of Anatolia*. D.T.C.F. Dergisi, cilt X, No, 1-2, s. 57-77.
- ŞENYÜREK, M. S. 1952. (c): *A Study of human skeletons from Kültepe, ekcavated under the auspices of the Turkish Historical Society. The skeletons from the excavation season of 1948*. Belleten, cilt XVI, No. 63, s. 323-343.
- ŞENYÜREK, M. S. 1954.: *A note on the skulls of Chalcolithic Age from Yümüktepe*. Belleten, cilt XVIII, No. 69, s. 1-25.
- ŞENYÜREK, M. S. 1954: *A note on the long bones of Chalcolithic Age from Yümüktepe*. Belleten, cilt XVIII, No. 72, s. 519-522.
- ŞENYÜREK, M. S. 1955: *A note on the long bones of Chalcolithic Age from Şeyh Hüyük*. Belleten, cilt XIX, No. 74, s. 247-270.
- ŞENYÜREK, M. S. 1957: *The duration of life of Chalcolithic and Copper Age populations of Anatolia*. Anatolia, cilt II, s. 95-110.
- ŞENYÜREK, M. S. 1958: *Antalya Vilâyetinde Öküzini'nde bulunan bir insan iskeletinin tetkiki. A Study of a human skeleton found in Öküzini in the province of Antalya*. Belleten, cilt XXII, No. 88, s. 465-516.
- ŞENYÜREK, M. S. 1959: *Anadolu'nun Eski Sakinlerinin Ömür Süresi*. Unesco Haberleri, seri III, sayı 11, s. 3-4.
- VÎRCHOW, R. 1882: *Altrojanische Grâber und Schadel. Physikalische Abhandlungen der Königlichen Akademie der Wissenschaften zu Berlin*. Abh. Iî, pp. 1-133-
- VIRGHOW, R. 1896: *Funde aus dem nordwestlichen Phrygien und von Salonik.-* Verhandlungen der Berliner Gesellschaft für Anthropologie, Ethnologie und Urgeschichte, pp. 123-126.
- VON DER OSTEN, H. H.: *Op.* Cilt. 1937.
- VON LUSCHAN, F. 191 I: *The early inhabitants of Western Asia*. (The Journal of the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland, vol. XLI, pp. 221-244.
- WORRELL, W. H. 1927: *A study of Races in the Ancient Near-East*. Cambridge.

TABLO : 2

KARADENİZ BÖLGESİ

	18— 20				20 — x					
	Sayı	Ortalama ± S. E.	Minimum Maksimum	S. D.	Sayı	Ortalama ± S. E.	Minimum Maksimum	S. D.	S.E.d.	x ₁ x ₂
										S.E.d
Baş Uzunluğu	137	173 ,09 ± 0 ,49	159-186	5.739	534	175.661 ± 0,26	156-193	6,180	0,55	4.67
Baş Genişliği		152,12 ± 0,42	139-168	5.009		150,93 ± 0,25	136-169	5,781	0,48	2.47
Baş Yüksekliği		132,05 ± 1,33	71-160	15,624		136,14 ± 0,88	70-163	20,425	1,60	2.55
Alnın endar G.liği		115,01 ± 0,50	99-133	5.948		115,41 ± 0,25	97-133	5.920	0,55	0,72
Yüz Uzunluğu		121 ,50 ± 0 ,61	105-142	7,218		121 ,06 ± 0,28	100-139	6,474	0,67	0,65
Yüz genişliği		137,11 ± 0 ,48	126-155	5.641		135 ,86 ± 0,24	115-156	5.594	0,52	2,40
Üst Yüz Uzunluğu		79,09 ± 0,47	60-92	5.517		79,36 ± 0,22	63-96	5.132	0,50	0,54
iki Gonion arası		97 ,58 ± 0,50	81-111	5,880		97 ,39 ± 0,26	77-124	6,186	0,56	0,33
Burun Uzunluğu		48,30 ± 0,30	40-58	3.623		48,50 ± 0,16	40-60	3,847	0,33	0,60
Burun genişliği		28,54 ± 0,17	24-34	2,010		28,50 ± 0,09	21-38	2,256	0,14	0,28
Kulak Uzunluğu		54,02 ± 0,34	44-63	4,011		59,90 ± 0,18	42-68	4,239	0,36	16,33
Kulak Genişliği		29,84 ± 0,19	25-36	2,248		29,90 ± 0,18	22-43	2,345	0,20	0,30
Baş Endisi		87,70 ± 0,15	78,1-98,1	1,820		86,71 ± 0,18	75,0-98,1	4,244	0,22	4,51
Baş Yük-uzun. En.		76,35 ± 0,78	43,0-94	9,204		77,77 ± 0,40	40,8-95,8	9,409	0,87	1,63
Baş Yük.-Gen. End.		87,17 ± 0,93	47,7-108,1	10,899		89,29 ± 0,39	45,2-114,8	9,054	1,00	2,12
Fronto-Pariatal End.		75,51 ± 0,33	66,4-87,6	3,876		76,33 ± 0,18	62,0-97,0	4,191	0,36	2,27
Zygofrontal End.		83,77 ± 0,34	73,2-97,1	4,046		84,79 ± 0,18	65,4-97,4	4,165	0,37	2,75
Zygogonial End.		70,91 ± 0,34	59,2-80,4	4,015		71,56 ± 0,16	58,3-84,3	3,895	0,36	1,80
Bütün Yüz End.		88,47 ± 0,44	77,4-101,5	5,251		89,20 ± 0,23	72,4-107,0	5,405	0,50	1,46
Üst Yüz End.		57,84 ± 0,31	43,9-66,9	3,631		57,95 ± 0,18	44,4-72,0	4,225	0,34	0,32
Burun Endisi		58,87 ± 0,47	46,3-75,0	5,554		59,15 ± 0,28	38,3-85,7	6,528	0,53	0,52
Kulak Endisi		55,28 ± 0,25	45,5-66,7	4,185		59,82 ± 0,21	42,0-69,8	4,881	0,40	11,35
Sefalo-Fasial End.		89,73 ± 0,32	73,0-97,9	3,837		90,16 ± 0,12	80,4-101,4	2,978	0,33	1,30
Boy		561,39 ± 4,51	1451-1712	52,880		1549,05 ± 2,45	1390-1778	56,634	5,13	2,40
Büst		839,24 ± 2,94	708-914	34,472		837,40 ± 1,50	655-931	34,706	3,3i	0,55
Alt taraf		721,06 ± 3,21	630-815	37,580		716,80 ± 1,99	570-878	46,098	3,75	1,13
Omuz genişliği		363,76 ± 1,41	312-419	16,555		365,69 ± 0,88	290-429	20,448	1,66	1,16
Göğüs Genişliği		257,56 ± 1,60	200-329	18,740		266,11 ± 0,87	200-373	20,281	1,82	4,69
Göğüs Derinliği		65,741 ± 1,15	132-210	13,536		173,58 ± 0,85	104-272	19,861	1,43	5,48
Göğüs çevresi		877,23 ± 4,68	720-1080	54,796		902,99 ± 3,45	723-1249	79,779	5,81	4,43
Kalça genişliği		308,44 ± 1,87	239-400	21,927		324,18 ± 1,37	230-463	31,766	2,31	6,81
Bütün kol U.luğu		494,57 ± 2,45	411-584	28,732		493,22 ± 1,26	410-589	29,248	2,76	0,48
Üst kol U.luğu		265,81 ± 1,86	178-360	21,843		265,34 ± 0,99	112-399	23,082	2,11	0,22
Ön kol uzunluğu		229,50 ± 2,47	123-350	28,994		229,31 ± 1,00	140-418	23,244	2,67	0,07
El uzunluğu		164,04 ± 0,51	149-175	5,975		163,32 ± 0,29	140-182	6,788	0,58	1,24
El Genişliği		75,05 ± 0,30	64-83	3,581		73,56 ± 0,18	62-88	4,200	0,34	4,38
Bacak üst uzun.		295,37 ± 2,78	217-395	32,610		291,22 ± 1,63	179-489	37,862	3,20	1,29
Bacak alt Uzun.		351,721 ± 0,91	298-419	22,367		348,32 ± 1,06	279-439	24,568	2,18	1,55
Ayak Uzunluğu		228,65 ± 0,81	209-249	9,588		227,20 ± 0,28	194-259	6,659	0,86	1,68
Ayak genişliği		86,97 ± 0,44	73-100	5,251		87,19 ± 0,26	71-103	5,726	0,50	2,44
İskelik Endis		85,73 ± 0,50	75,1-113,1	5,883		85,03 ± 0,25	69,6-133,4	5,828	0,55	1,27
Kalça Omuz G.E.		85,03 ± 0,42	73,3-101,8	4,987		88,40 ± 0,18	70,6-115,8	6,623	0,50	6,74
Kol endisi		86,39 ± 1,32	34,2-179,2	15,466		86,29 ± 0,49	37,3-202,8	11,442	1,40	0,07
El Endisi		45,84 ± 0,18	41,4-51,9	2,205		46,24 ± 0,11	37,0-56,9	2,604	0,20	2,00
Bacak Endisi		120,74 ± 1,37	80,0-164,0	16,135		121,96 ± 0,78	67,7-189,9	18,232	1,58	0,77
Ayak Endisi		38,44 ± 0,36	33,6-70,2	4,327		38,50 ± 0,10	30,9-49,7	2,480	0,37	0,16

TABLO: 1

	18 -- 20				20 -- x					
	Sayı	Ortalama ± S. E.	Minimum Maksimum	S. D.	Sayı	Ortalama ± S.E.	Minimum Maksimum	S. D.	S.E.d.	X ₁ X ₂
										S.E.d.
Baş Uzunluğu	661	174,63±0,22	152-192	5,885	1838	174,36±0,01	153-197	6,148	0,27	0,99
Baş Genişliği		150,38±0,21	120-168	5,513	"	149,99±0,01	126-179	5,894	0,25	t,55
Baş Yüksekliği		130,43±0,65	62-163	16,758	"	126,83±0,51	65-166	22,010	0,83	4,34
Alın en dar G.liği		116,19±0,23	95-145	6,060	"	112,66±,14	84-152	6,014	0,24	14,70
Yüz Uzunluğu		121,14±0,24	100-143	6,337	"	120,03±0,16	98-145	7,092	0,29	3,75
Yüz Genişliği		134,93±0,27	116-175	5,997	"	134,75±0,14	97-156	6,049	0,27	0,67
Üst Yüz Uzun.		78,86±0,20	60-91	5,260	"	78,06±0,13	60-98	5,987	0,25	3,21
İki Gonion arası		96,32±0,20	80-111	5,394	"	97,74±0,14	76-126	6,217	0,25	5,56
Burun Uzunluğu		49,05±0,14	38-60	3,697	"	49,50±0,09	37-68	4,107	0,17	2,59
Burun Genişliği		28,63 ±0,09	20-40	2,422	"	28,88±0,06	20-39	2,621	0,24	2,23
Kulak Uzunluğu		55,06±0,16	40-67	4,130	"	55,53±0,10	38-71	4,455	0,19	2,46
Kulak Genişliği		29,68±0,08	23-40	2,274	"	30,07±0,05	22-43	2,391	0,10	3,80
Baş Endisi		86,06±0,15	73,8-101,3	4,008	"	85,99±0,09	72,0-98,1	4,035	0,18	5,88
Baş Yük. - Uz. End.		73,89±0,38	38,4-4,1	9,771	"	72,74±0,29	37,1-95,8	12,677	0,43	2,62
Baş Yük. - Gen. End.		86,90 ±0,43	40,9-108,2	11,149	"	84,42 ±0,34	44,9-114,8	14,654	0,55	4,48
Fronto-Pariatal End.		74,71±0,15	64,5-94,7	4,007	"	75,57±0,09	55,6-107,1	4,140	0,18	4,70
Zygofrontal End.		83,14±0,15	61,7-98,5	4,101	"	84,36±0,16	61,0-105,9	6,968	0,22	5,35
Zygogonial End.		71,39±0,16	54,3-86,1	4,206	"	63,11±0,10	56,9-106,0	4,362	0,19	43,08
Bütün Yüz End.		89,76±0,21	67,4-103,2	5,428	"	88,99±0,13	69,8-113,7	5,718	0,24	3,08
Üst Yüz Endisi		58,48±0,16	42,9-70,9	4,305	"	57,92±0,11	42,9-88,0	5,031	0,20	2,74
Burun End.		58,71 ±0,23	37,9-77,8	6,156	"	57,65±0,15	33,3-87,5	6,531	0,28	3,75
Kulak Endisi		54,31±0,18	40,0-67,9	4,664	"	54,08±0,12	40,3-74,2	5,193	0,21	1,05
Sefalo - Fasial End.		89,75±0,13	73,0-116,7	3,373	"	89,09 ±0,08	65,3-118,0	3,560	0,15	4,22
Boy		1566,63 ±2,09	1405-1749	53,788	"	1554,30 ±1,26	1386-1776	54,224	0,24	5,05
Büst		843,33±1,22	706-945	31,536	"	840,52 ±,26	636-995	54,252	0,17	1,59
Alt Taraf		722,57±1,44	625-845	37,247	"	713,93±0,92	556-878	39,700	0,17	5,04
Omuz Genişliği		359,39±0,67	305-418	17,439	"	359,85 ±0,52	278-450	22,706	0,02	0,53
Göğüs Derin.		163,40±0,57	103-210	14,788	"	168,50 ±0,48	104-272	20,868	0,75	6,76
Göğüs Geniş.		253,51±0,73	195-341	18,834	"	260,79 ±0,59	190-373	25,514	0,94	7,71
Göğüs Çevresi		870,86±2,15	720-1130	55,298	"	904,00±1,69	719-1280	72,672	0,27	8,45
Kalça Genişliği		302,32±1,06	210-400	27,436	"	313,23 ±0,79	199-463	34,014	0,13	8,25
Bütün Kol U.luğu		496,021 ±1,26	318-594	31,499	"	494,20±0,70	339-624	30,344	0,14	1,29
Üst Kol U.luğu		267,94±0,89	130-380	22,950	"	276,00±0,60	148-407	25,912	0,10	7,5
Ön Køl Uzunluğu		228,01 ±0,92	123-357	23,849	"	228,03 ±0,54	129-418	23,470	0,10	0,01
El Uzunluğu		163,68±0,26	145-183	6,754	"	162,44±0,17	132-190	7,417	0,31	3,93
El Genişliği		74,31±0,15	63-87	3,887	"	75,02±0,09	62-95	4,074	0,17	4,02
Bacak Üst Uzn.		296,74±1,27	210-429	32,814	"	292,26±0,83	174-489	35,604	0,15	2,95
Bacak alt Uzn.		354,80 ±1,01	290-449	26,078	"	350,98±0,58	279-459	25,163	1,16	3,28
Ayak Uzunluğu		228,17±0,39	114-250	10,110	"	226,89 ±0,23	146-259	9,950	0,45	2,81
Ayak Genişliği		86,160±0,19	67-103	5,032	"	86,49 ±0,12	71-110	5,321	0,23	1,41
Iskelik Endis		85,78±0,19	72,1-118,0	5,075	"	80,46±0,13	62,3-133,4	5,750	0,23	22,31
Kalça Omuz G.E.		83,92±0,24	65,8-115,4	6,208	"	86,53±0,16	62,2-126,8	7,112	0,29	8,93
Kol Endisi		85,49 ±0,48	34,3-181,5	12,480	"	86,22±0,30	32,9-210,8	13,028	0,76	0,32
El Endisi		45,50±0,10	37,3-56,9	2,650	"	46,24±0,06	37,2-57,1	2,706	0,12	6,14
Bacak Endisi		120,93±0,64	73,0-185,2	16,520	"	121,18±0,40	62,6-214,5	17,540	0,57	1,28
Ayak Endisi		43,85 ±0,10	31,9-70,2	2,658	"	38,18±0,06	30,9-72,0	2,967	0,12	45,86

S. E. = Standart Erör
S. D. = Standart Deviasyon

S. E. D. = Farkın standart E rörü
x₁ - x₂ = Ortalama farkı

TABLO : 5

AKDENİZ BÖLGESİ

	18 -- 20				20 — x					
	Sayı	Ortalama ± S.E.	Minimum Maksimum	S. D.	Sayı	Ortalama ± S.E.	Minimum Maksimum	S. D.	S.E.d.	^{x1} ^{x2}
										S.E.d.
Baş Uzunluğu	51	173.95±0,92	152-183	6,624	155	174.4±0,51	157-192	6,463	1.05	0,42
Baş Genişliği		149,11±1,00	120-162	7.203		149,±210,51	128-168	6,373	1,12	0,008
Baş Yüksekliği		124.55±3.03	63-153	21,688		114.95±2.03	65-154	25.314	3.65	2,63
Alnın en dar Gnş.		110,384±0,69	100-125	4.969		109,99±0,57	95-150	7,202	0,90	0,43
Yüz Uzunluğu		20,53±1,04	100-136	7.447		117.98±0,50	102-135	6,311	1.15	2,21
Yüz Genişliği		133,83±0,80	120-145	5.762		132,24±0,60	105-152	7.485	1,00	1,59
Üst Yüz Uzun.		78,67±0,83	65-91	5.930		76,24±0,44	62-90	5.554	0.93	2,61
İki Gonion arası		96,07±0,60	87-105	4.319		97.51±0,44	87-115	5.576	0.74	1,94
Burun Uzunluğu		49,70±0,66	41-60	4.741		50,97±0,31	42-60	3.942	0.73	1,73
Burun Genişliği		29,17±0,38	22-36	2,617		29.71±0,21	24-39	2.634	0,41	1,31
Kulak Uzunluğu		55,98±0,45	46-64	3.228		56,62±0,36	45-69	4,566	0,57	1,12
Kulak Genişliği		30,23±0,43	25-40	2,980		30,19±17	26-36	2,146	0,43	0,09
Baş Endisi		85,63±0,56	78,9-101,3	4,046		85,64±0,34	71,9-96,3	4,301	0,65	0,01
Baş Yü. - uz.End.		71,09±1,72	38,4-88,4	12,353		63,68±1,14	40,0-87,1	14,312	2,07	3,57
Baş Yü. - Gnş.End.		83,89±1,98	40,9-104,1	14,163		77,47±1,30	45,8-104,9	16,188	2,37	2,70
Fronto-Pariatal End.		74,21±0,46	67,1-85,8	3,317		73,85±0,38	57,6-107,1	4,763	0,59	0,62
Zygofrontal End.		82,50±0,39	77,3-87,7	2,789		83,31±0,49	65,2-131,6	6,120	0,62	1,30
Zygogonial End.		71,80±0,56	63,1-83,9	4,018		73,82±0,41	62,3-106,7	5,170	0,69	2,92
Bütün Yüz End.		89,95±0,86	75,2-103,1	6,161		89,29±0,41	72,2-103,5	5,196	0,95	0,69
Üst Yüz Endisi		58,35±0,62	48,2-68,9	4,477		57,33±0,32	47,7-67,5	4,089	0,70	1,45
Burun Endisi		59,02±0,98	37,9-73,2	7,007		58,35±0,45	45,3-79,6	5,709	1,08	0,62
Kulak Endisi		53,94±0,61	44,8-66,1	4,390		53,56±0,38	41,9-72,0	4,789	0,71	0,53
Sefalo - Fasial End.		89,63±0,44	83,3-110,8	3,168		89,08±0,38	65,6-118,0	4,829	0,58	0,96
Boy		1566,55±7,45	1455-1684	53,260		1558,33±4,01	1407-1676	49,982	8,46	0,97
Büst		840,38±4,06	789-894	29,043		840,24±2,51	728-915	31,296	4,77	0,02
Alt taraf		725,28±5,23	643-806	37,359		716,43±2,85	612-818	35,566	5,95	1,48
Omuz genişliği		357,12±2,60	315-403	18,612		349,85±1,97	290-422	24,583	3,26	2,23
Göğüs derinliği		162,30±2,25	1-15-194	16,126		157,66±1,67	111-220	20,843	2,80	1,65
Göğüs genişliği		353,71±2,77	218-332	19,783		254,69±2,07	199-345	25,775	3,45	0,28
Göğüs Çevresi		881,46±7,03	790-1020	50,218		906,11±6,29	730-1230	78,333	9,43	2,61
Kalça genişliği		297,83±4,34	211-342	31,038		297,20±3,03	195-393	37,731	5,29	0,11
Bütün Kol Uz.		505,67±4,23	434-575	30,271		497,24±2,54	358-624	31,642	4,94	1,59
Üst Kol Uzun.		269,79±2,66	233-316	19,058		267,79±1,89	168-325	23,637	3,27	0,61
Ön Kol Uzun.		239,40±3,51	190-301	25,071		228,37±2,24	115-334	27,927	4,16	2,65
El Uzunluğu		162,55±1,02	145-174	7,349		149,19±0,75	110-179	9,370	3,33	4,01
El Genişliği		74,49±0,53	67-86	3,811		75,45±0,31	66-87	3,917	1,95	0,49
Bacak Üst Uzun.		310,97±5,84	232-429	41,767		296,62±2,64	200-400	32,903	6,40	2,24
Bacak alt Uzun.		353,36±3,34	305-398	23,860		347,08±2,64	298-425	21,729	3,76	1,67
Ayak Uzunluğu		227,34±2,14	143-245	15,328		226,96±0,79	201-250	9,912	2,28	0,16
Ayak Genişliği		87,19±0,66	75-99	4,780		87,17±0,44	77-110	5,562	0,79	0,02
İskelik Endis		86,40±0,59	72,1-100,0	4,276		85,39±0,38	71,2-100,5	4,752	0,70	1,44
Kalça-omuz Gen. End.		83,24±0,90	67,0-95,3	6,445		84,60±0,62	64,6-107,9	7,814	1,09	1,24
Kol Endisi		86,38±1,27	66,3-127,00	9,098		86,39±1,36	47,3-192,9	17,006	1,86	0,005
El Endisi		45,80±0,43	40,7-53,8	3,117		47,34±0,28	40,8-68,2	3,594	1,01	1,52
Bacak Endisi		116,83±2,56	74,1-159,5	18,322		119,42±1,26	84,3-169,9	15,717	2,85	0,90
Ayak Endisi		38,05±0,30	34,1-44,0	2,161		38,46±0,18	33,3-45,5	2,335	0,34	1,20

TABLO: 6

İÇ ANADOLU BÖLGESİ

	18-- 20				20 -- x					
	Sayı	Ortalama ± S. E.	Minimum Maksimum	S. D.	Sayı	Ortalama ± S. E.	Minimum Maksimum	S. D.	S.E.d.	^{x1} ^{x2} S. E. d.
Baş Uzunluğu	99	174,55±0,40	157-189	5,731	394	173,41±0,30	156-196	6,023	0,38	3,00
Baş genişliği		149,85±0,2	135-168	5,976	"	150,14±0,27	131-177	5,533	0,48	0,60
Baş Yüksekliği		132,97±0,75	80-160	10,606	"	131,41±0,80	70-159	16,047	1,-10	1,41
Alın en dar Gnş.		111,78±0,37	99-127	5,305	"	113,67±0,29	95-139	5,936	0,46	4,10
Yüz uzunluğu		122,51±0,40	101-137	5,709		121,51±0,32	99-141	6,538	0,50	2,00
Yüz genişliği		135,16±0,43	120-175	6,097		135,04±0,27	113-149	5,541	0,50	0,24
Üst Yüz Uzun.		79,68±0,31	61-91	4,466		79,42±0,40	61-96	8,041	0,50	0,52
İki Gonion arası		96,37±0,36	81-109	5,098		98,13±0,30	78-119	6,122	0,46	3,52
Burun uzunluğu		48,90±0,25	38-59	3,663		49,50±0,20	38-65	4,091	0,31	1,93
Burun Genişliği		28,91±0,16	22-40	2,349		28,79±0,12	22-36	2,442	0,17	0,70
Kulak Uzunluğu		55,08±0,29	44-67	4,203		54,85±0,22	39-70	4,428	0,34	0,67
Kulak Genişliği		29,76±0,14	25-35	2,109		29,84±0,11	22-37	2,200	0,17	0,47
Baş Endisi		85,71±0,29	75,1-97,0	4,206		86,62±0,19	77,6-97,5	3,889	0,33	2,75
Baş Yük.-Uzn. End.		76,48±0,42	48,6-91,3	6,058		75,63±0,47	43,8-94,1	9,371	0,63	1,34
Baş Yük.-Gen. End.		89,03±0,53	55,3-107,1	7,512		87,55±0,55	50,0-111,2	11,040	0,76	1,94
Fronto-parietal End.		74,77±0,26	64,6-85,3	3,751		75,70±0,19	65,5-89,7	3,885	0,31	3,00
Zygofrontal End.		82,86±0,30	61,7-94,6	4,257		84,07±0,19	73,8-101,5	3,920	0,34	3,55
Zygonial End.		71,34±0,27	54,3-81,0	3,936		72,33±0,20	57,8-92,3	4,080	0,33	3,00
Bütün Yüz End.		90,78±0,36	67,4-103,2	5,132		90,09±0,27	74,3-105,9	5,504	0,44	1,56
Üst Yüz End.		59,22±0,28	42,9-68,4	4,074		58,89±0,20	45,9-71,1	4,148	0,34	0,97
Burun Endisi		59,44±0,47	44,0-90,9	6,686		58,34±0,31	43,9-87,5	6,203	0,55	2,00
Kulak Endisi		54,72±0,34	41,7-68,1	4,908		54,63±0,25	41,3-68,8	4,982	0,42	0,21
Safalo-Fasial End.		89,86±0,40	81,4-116,7	2,844		90,04±0,15	80,2-105,4	3,175	0,24	0,75
Boy		1568,69±3,78	1405-1749	53,374		1561,07±2,79	1424-1725	55,446	4,70	1,62
Büst		845,15±2,17	763-943	30,676		840,00±1,86	642-992	37,076	2,86	1,80
Alt Taraf		723,94±2,50	625-825	35,318		720,77±1,96	612-862	38,944	3,17	1,00
Omuz genişliği		362,60±1,10	320-407	15,564		362,54±1,00	299-450	19,888	1,48	0,04
Göğüs derinliği		165,07±0,93	120-210	13,186		170,26±0,95	120-238	18,904	1,33	3,90
Göğüs Genişliği		255,85±1,25	204-341	17,658		260,89±1,19	196-355	23,753	1,72	2,93
Göğüs çevresi		880,27±4,08	750-1130	57,618		899,09±3,94	660-1200	78,216	5,67	3,31
Kalça Genişliği		303,54±1,80	227-383	25,492		316,80±1,52	215-407	30,208	2,36	5,61
Bütün Kol Uzun.		493,26±2,15	315-594	30,432		493,00±1,54	336-595	30,672	2,65	0,00
Üst Kol Uzunluğu		267,99±1,71	141-380	24,222		267,82±1,24	145-407	24,676	2,11	0,08
Ön Kol Uzun.		227,36±1,55	130-329	21,960		226,37±1,25	118-331	24,908	1,99	0,49
El uzunluğu		164,39±0,43	150-183	6,093		164,49±0,33	144-190	6,661	0,53	0,18
El genişliği		74,13±0,27	63-87	3,822		74,38±0,19	65-86	3,844	0,31	0,80
Bacak Üst Uzun.		296,05±2,24	225-411	31,687		297,11±1,76	179-443	34,942	2,85	0,37
Bacak alt Uz.		356,36±1,99	290-436	28,178		354,75±1,35	264-459	26,863	2,41	0,66
Ayak Uzunluğu		227,92±0,63	203-247	8,923		226,45±0,54	147-250	1,072	0,63	2,33
Ayak Genişliği		85,76±0,32	74-97	4,541		85,41±0,24	71-107	4,835	0,38	0,62
İskelik Endis		85,71±0,3	73,6-105,8	4,445		86,09±0,31	63,2-130,5	6,302	0,43	0,88
Kalça-Omuz G. End.		83,39±0,43	65,8-102,3	6,127		86,94±0,30	67,2-107,3	6,084	0,51	6,96
Kol Endisi		85,68±1,01	38,1-168,7	14,279		85,64±0,70	33,4-168,2	14,007	1,22	0,03
El Endisi		45,15±0,07	37,3-56,9	1,110		45,22±0,11	39,7-54,2	2,298	0,10	0,71
Bacak Endisi		121,05±1,19	73,0-172,4	16,831		121,36±0,87	76,7-201,1	17,310	1,47	0,21
Ayak Endisi		37,55±0,14	31,9-42,6	2,005		37,88±0,15	32,5-72,9	31,33	0,20	1,65

TABLO: 4

	18 -- 20				20 -- x					
	Sayı	Ortalama ± S.E.	Minimum Maksimum	S.D.	Sayı	Ortalama + S.E.	Minimum Maksimum	S. D.	S.E.d.	X ₁ -X ₂ S.E.d.
Baş uzunluğu	62	175,66±0,71	162-190	5,640	110	175,15±0,59	162-193	6,269	0,92	0,55
Baş Genişliği		149,46±0,62	138-161	4,895		150,48±0,47	140-160	4,933	0,77	1,32
Baş Yüksekliği		134,66±1,64	85-158	12,974		127,54±2,03	80-162	21,373	2,61	2,72
Alnın en dar Gnş.		110,75±0,68	101-144	5,431		111,33±0,44	100-124	4,642	0,81	0,71
Yüz Uzunluğu		119,50±0,75	109-136	5,956		119,20±0,63	102-134	6,681	0,98	0,30
Yüz Genişliği		134,60±0,74	120-152	5,830		133,90±0,50	120-148	5,288	0,88	0,79
Üst Yüz Uzun.		78,46±0,59	68-91	4,649		77,48±0,57	63-90	5,984	0,81	1,20
iki Gonion arası		95,17±0,66	80-110	5,217		97,28±0,57	83-113	6,002	0,86	2,45
Burun Uzunluğu		47,96±0,43	38-56	3,417		48,88±0,37	37-61	3,952	0,98	0,93
Burun Genişliği		27,67±0,33	20-35	2,619		28,63±0,25	21-36	2,685	0,40	2,40
Kulak Uzunluğu		54,62±0,45	46-83	3,611		55,60±0,41	46-68	4,389	0,61	1,60
Kulak Genişliği		29,00±0,30	23-36	2,429		30,00±0,22	25-35	2,385	0,37	2,70
Baş Endisi		85,20±0,42	77,5-92,6.	3,320		85,98±0,35	74,1-94,6	3,728	0,53	1,47
Baş Yük. - Uz. End.		76,72±0,93	49,1-90,1	7,342		72,45±1,21	45,8-92,9	12,774	1,52	2,80
Baş Yük. - Gnş. End		90,14±1,13	59,9-108,2	8,913		83,70±1,38	51,3-103,3	14,559	1,44	4,47
Fronto-Pariatal End.		74,36±0,50	68,2-94,7	3,956		73,91±0,31	65,6-83,7	3,326	0,59	0,76
Zygofrontal End.		82,28±0,47	73,6-91,4	3,731		83,05±0,34	73,0-93,2	3,638	0,58	1,32
Zygogonial End.		70,80±0,54	59,3-79,9	4,326		72,44±0,42	62,0-86,6	4,459	0,69	2,37
Bütün Yüz End.		89,07±0,63	78,6-101,7	5,025		88,50±0,47	74,3-103,3	4,960	0,78	0,73
Üst Yüz Endisi		58,30±0,47	51,5-68,4	3,728		57,87±0,37	47,3-69,1	3,902	0,59	0,72
Burun Endisi		57,98±0,79	40,0-73,7	6,281		58,45±0,55	41,2-75,0	5,846	0,96	0,48
Kulak Endisi		53,30±0,55	43,9-67,9	4,362		53,82±0,39	42,4-66,0	4,165	0,67	0,77
Sefalo-Fasial End.		89,91±0,39	81,0-96,0	3,091		89,06±0,30	79,0-98,1	3,235	0,45	1,77
Boy		1567,88±7,27	1433-1699	57,312		1554,22±4,93	1423-1432	51,798	8,79	1,55
Büst		846,75±3,79	786-904	29,535		862,77±3,19	768-946	33,490	4,92	3,25
Alt taraf		71,50±5,11	633-810	40,311		710,86±3,13	625-787	32,917	6,00	1,44
Omuz Genişliği		358,14±1,94	324-383	15,347		358,77±1,90	303-415	19,975	2,72	0,23
Göğüs Derinliği		161,35±1,63	120-195	12,841		166,10±1,84	118-212	19,369	2,46	1,93
Göğüs Genişliği		252,25±1,93	203-279	15,205		256,31±2,32	201-323	24,427	3,02	1,34
Göğüs Çevresi		872,72±6,45	770-1000,0	50,792		896,77±6,56	730-1070	68,886	9,20	2,61
Kalça Genişliği		306,59±3,03	233-376	23,916		368,40±3,33	210-390	34,957	4,50	0,40
Bütün Kol Uzn.		49,43±4,63	366-574	36,482		491,95±2,12	437-564	22,255	5,09	0,10
Üst Kol Uzun.		263,04±3,68	130-341	29,008		265,68±1,97	213-399	20,747	4,18	0,65
Ön Kol Uzun.		227,56±2,32	173-279	18,280		225,95±1,78	185-278	18,773	2,92	0,55
El Uzunluğu		162,88±0,94	147-183	7,462		160,93±0,65	140-176	6,919	1,14	1,71
El Genişliği		72,82±0,43	63-82	3,396		81,31±0,39	65-90	4,174	0,57	14,89
Bacak Üst Uzun.		296,43±3,48	232-372	27,406		292,59±2,69	321-369	28,316	4,40	0,87
Bacak Alt Uzun.		254,32±2,83	303-406	22,354		348,13±2,15	300-410	22,592	3,56	26,35
Ayak Uzunluğu		228,27±1,24	205-246	9,768		225,55±0,96	202-248	10,126	1,56	1,74
Ayak Genişliği		85,48±0,59	75-95	4,713		85,26±0,43	74-102	4,536	0,72	0,30
Iskelik Endisi		84,91±0,56	75,0-94,9	4,424		84,11±0,43	73,5-97,9	4,569	0,70	1,14
Kalça-omuz G. End.		85,24±0,67	71,9-98,9	5,350		85,31±0,66	67,3-101,1	6,948	0,94	0,07
Kol Endisi		87,62±2,01	62,2-181,5	15,886		85,63±1,00	41,4-111,7	10,500	2,25	0,88
El Endisi		44,69±0,28	39,3-51,0	2,225		45,78±0,24	40,6-56,3	2,541	0,34	3,20
Bacak Endisi		120,78±1,62	92,2-148,6	12,784		119,58±1,40	76,4-165,2	14,688	2,114	0,56
Ayak Endisi		37,33±0,26	33,2-43,0	2,103		37,77±0,20	32,5-43,9	2,114	0,33	1,33

TABLO : 3

M A R M A R A B Ö L G E S İ

	18 — 20				20 - X					
	Sayı	Ortalama ± S. E.	Minimum Maksimum	S. D.	Sayı	Ortalama ± S. E.	Minimum Maksimum	S. D.	S.Ed.	X ₁ -X ₂
										S. E. d
Baş Uzunluğu		174,92 ± 0,54	159-190	5,848	424	174,751 ± 0,28	153-192	5,905	0,60	0,28
Baş Genişliği		150,313 ± 0,48	132-162	5,165		149,66 ± 0,26	134-172	5,409	0,53	0,88
Baş Yüksekliği		124,65 ± 1,93	68-155	20,791		115,35 ± 1,28	65-158	26,498	2,32	4,00
Alnın en dar Gnş.		110,36 ± 0,47	95-123	5,067		112,00 ± 0,28	84-140	5,883	0,54	3,03
Yüz Uzunluğu		119,90 ± 0,58	103-134	6,292		116,97 ± 0,37	98-137	7,634	0,94	3,11
Yüz genişliği		134,10 ± 0,43	123-147	4,659		134,84 ± 0,27	115-154	5,757	0,50	1,48
Ust Yüz Uzn.		77,18 ± 0,52	63-90	5,660		75,70 ± 0,31	61-92	6,459	0,60	2,46
İki Gonion arası		96,03 ± 0,52	80-110	5,652		98,34 ± 0,30	78-116	6,348	0,60	3,85
Burun Uzunluğu		49,95 ± 0,33	40-58	3,587		50,12 ± 0,17	40-60	3,542	0,36	0,47
Burun Genişliği		28,21 ± 0,23	20-35	2,522		28,45 ± 0,13	20-37	2,715	0,24	1,00
Kulak Uzunluğu		55,7 ± 0,34	40-63	3,648		55,94 ± 0,21	40-68	4,398	0,38	2,02
Kulak Genişliği		29,40 ± 0,20	24-36	2,249		29,85 ± 0,13	24-40	2,837	0,22	2,04
Baş Endisi		85,79 ± 0,35	76,3-98,8	3,762		85,63 ± 0,16	74,0-96,6	3,464	0,37	0,43
Baş Yük-U. End.		71,125 ± 1,12	39,5-90,9	12,080		68,88 ± 0,70	38,0-93,5	14,617	1,32	4,06
Baş Yük-Gnş. End.		83,73 ± 1,26	47,1-103,4	13,543		77,01 ± 0,85	44,0-106,1	17,554	1,51	4,45
Fronto-Parietal End.		73,75 ± 0,37	65,0-85,6	4,006		74,81 ± 0,18	55,0-88,4	3,838	0,40	2,65
Zygofrontal End.		82,23 ± 0,32	73,6-92,3	3,496		83,18 ± 0,20	61,0-97,9	4,125	0,37	2,56
Zygogonial End.		71,57 ± 0,39	59,9-85,8	4,254		73,17 ± 0,22	58,0-86,8	4,536	0,43	3,72
Bütün Yüz End.		89,31 ± 0,72	75,9-102,4	7,756		87,11 ± 0,30	68,0-104,4	6,330	0,78	2,82
Ust Yüz End.		57,36 ± 0,40	46,0-67,5	4,302		56,40 ± 0,26	41,0-87,9	5,515	0,47	2,04
Burun Endisi		57,66 ± 0,54	41,7-73,8	5,866		57,57 ± 0,34	33,0-85,0	7,022	0,63	0,14
Kulak Endisi		53,61 ± 0,40	43,1-4,3	4,349		53,67 ± 0,27	42,0-73,3	5,583	0,47	0,12
Sefalo-Fasial End.		89,27 ± 0,26	81,8-96,2	2,816		89,95 ± 0,16	76,0-102,1	3,371	0,28	2,42
Boy		1568,71 ± 4,79	1448-1714	51,434		1555,9 ± 2,64	1400-1709	54,474	5,47	2,34
Büst		845,80 ± 2,53	753-920	27,172		844,73 ± 1,62	700-938	33,504	3,00	0,35
Alt Taraf		722,15 ± 3,49	630-845	37,450		711,10 ± 2,00	560-850	41,382	4,02	2,74
Omuz Genişliği		352,14 ± 1,81	305-393	19,451		352,94 ± 1,27	210-429	26,224	2,21	0,36
Göğüs Derinliği		160,10 ± 1,44	114-192	15,468		164,78 ± 0,96	110-250	19,868	1,73	2,70
Göğüs Genişliği		284,14 ± 1,72	195-283	18,528		257,42 ± 1,38	190-369	28,449	2,20	4,21
Göğüs Çevresi		866,71 ± 4,85	740-1010	52,080		913,46 ± 4,08	630-1280	84,088	6,33	7,38
Kalça genişliği		294,67 ± 2,68	217-393	28,832		308,41 ± 1,87	200-428	38,680	3,27	4,20
Bütün kol Uz.		498,06 ± 3,04	364-564	32,630		496,15 ± 1,43	340-582	29,462	3,36	0,56
Üst Kol Uzun.		267,97 ± 1,95	170-314	20,978		266,52 ± 1,16	140-381	24,060	2,27	0,63
Ön Kol Uzun.		227,97 ± 2,11	133-307	22,710		228,88 ± 1,10	150-374	22,812	2,38	0,38
El Uzunluğu		162,28 ± 0,58	145-174	6,322		160,60 ± 0,37	139-190	7,629	0,68	2,47
El Genişliği		73,56 ± 0,38	63-85	4,152		74,72 ± 0,20	63-95	4,183	0,42	2,76
Bacak Üst Uz.		295,80 ± 2,91	233-388	31,250		287,70 ± 1,82	180-406	37,600	3,43	2,36
Bacak Alt Uz.		361,10 ± 2,43	291-449	26,105		251,57 ± 1,23	280-424	25,382	2,72	3,50
Ayak Uzunluğu		227,95 ± 0,89	207-250	9,614		227,12 ± 0,45	200-248	9,437	1,00	0,83
Ayak Genişliği		85,45 ± 0,53	68-103	5,762		86,58 ± 0,25	71-105	5,157	0,58	1,94
İskelik Endisi		85,39 ± 0,46	72,6-117,7	5,004		83,99 ± 0,22	63,0-103,8	4,698	0,50	2,64
Kalça-O. Gen. End.		84,50 ± 0,66	68,5-115,4	7,132		87,03 ± 0,38	67,2-126,8	7,842	0,76	3,32
Kol Endisi		85,31 ± 0,92	51,2-119,5	9,877		88,80 ± 0,89	42,0-210,9	18,409	1,27	2,74
El Endisi		54,25 ± 0,21	39,3-52,0	2,303		46,53 ± 0,13	37,0-54,3	2,782	0,22	5,81
Bacak Endisi		124,08 ± 1,52	82,5-168,8	16,357		123,55 ± 0,87	70,0-215,2	17,928	1,75	0,30
Ayak Endisi		37,58 ± 0,20	32,4-41,7	2,148		38,08 ± 0,10	31,0-44,5	2,072	0,22	2,27

TABLO: 8

G Ü N E Y - D O Ğ U A N A D O L U B Ö L G E S İ

	18 -- 20				20 — x					
	Sayı	Ortalama ± S.E.	Minimum Maksimum	S. D.	Sayı	Ortalama + S.E.	Minimum Maksimum	S. D.	S.E.d.	$\bar{x}_x - \bar{x}_2$ S.E.d.
Baş Uzunluğu	24	174,16 ± 1,14	160-184	5,587	73	173,88 ± 0,65	159-187	5,622	1,31	0,21
Baş Genişliği		148,83 ± 1,04	137-157	5,121		148,32 ± 0,61	135-160	5,242	1,20	0,42
Baş Yüksekliği		120,00 ± 4,73	82-149	23,219		117,86 ± 2,25	78-144	19,288	2,70	0,79
Alnın en dar Gnş.		110,41 ± 1,05	100-127	5,178		108,81 ± 0,54	99-122	4,663	1,18	1,35
Yüz Uzunluğu		117,9 ± 1,23	108-130	6,034		119,68 ± 0,80	105-145	6,898	1,46	1,21
Yüz genişliği		131,16 ± 1,23	117-145	6,032		131,07 ± 0,83	100-146	7,109	1,48	0,06
Üst Yüz Uzun.		75,75 ± 1,12	67-85	5,517		76,22 ± 0,65	66-90	5,630	1,30	0,36
İki Gonion arası		95,75 ± 1,19	82-108	5,842		97,41 ± 0,66	85-109	5,641	1,36	1,22
Burun Uzunluğu		50,91 ± 0,63	41-56	3,094		51,54 ± 0,61	42-67	5,214	0,87	0,72
Burun Genişliği		28,87 ± 0,38	26-32	1,898		29,67 ± 0,29	24-36	2,494	0,47	1,70
Kulak Uzunluğu		55,58 ± 0,91	46-65	4,490		56,60 ± 0,60	44-68	5,147	1,09	0,93
Kulak Genişliği		29,58 ± 0,41	26-35	2,028		30,21 ± 0,27	26-37	2,307	0,48	1,31
Baş Endisi		85,57 ± 0,65	79,4-92,4	3,205		85,25 ± 0,51	75,4-98,1	4,418	0,82	0,32
Baş Yük - Uz.End.		68,61 ± 2,34	48,3-86,6	11,485		66,66 ± 1,31	45,9-85,5	11,247	2,49	0,78
Baş Yük-Gen. End.		80,45 ± 3,18	55,0-107,2	15,613		78,79 ± 1,53	50,0-99,3	13,103	3,53	0,47
Fronto - Pariatal End.		74128 ± 0,58	68,0-83,9	2,853		73,50 ± 0,35	66,7-80,0	3,010	0,67	1,16
Zygofrontal End.		84,241 ± 0,66	79,6-91,5	3,265		83,14 ± 0,48	76,4-105,0	4,124	0,81	1,35
Zygogonial End.		72,61 ± 0,75	66,7-85,1	3,681		74,30 ± 0,68	63,2-100,0	5,812	1,01	1,67
Bütün Yüz End.		91,11 ± 1,06	79,4-101,8	5,229		91,45 ± 0,69	81,5-113,3	5,928	1,26	0,26
Ust Yüz End.		57,74 ± 0,87	51,1-66,7	4,305		58,27 ± 0,50	50,0-67,7	4,311	1,01	0,52
Burun Endisi		57,20 ± 1,23	48,2-73,2	6,035		59,27 ± 0,73	40,0-76,7	6,303	1,43	1,44
Kulak Endisi		53,53 ± 1,01	42,2-65,2	4,949		53,90 ± 0,58	40,3-66,7	5,027	1,16	0,31
Sefalo - Fasial End		88,11 ± 0,74	78,5-94,5	3,670		86,14 ± 0,69	71,4-94,6	5,900	1,01	1,95
Boy		1572,83 ± 12,34	1470-1709	60,456		1531,82 ± 6,28	1380-1698	53,714	13,91	2,94
Büst		847,00 ± 6,32	796-910	30,994		833,95 ± 3,30	761-901	28,279	7,13	1,83
Alt Taraf		722,71 ± 8,54	661-838	41,881		698,47 ± 4,70	619-854	40,216	9,75	2,48
Omuz Genişliği		356,87 ± 3,63	313-385	17,785		354,63 ± 2,50	280-403	21,362	4,18	0,53
Göğüs Derinliği		157,62 ± 3,36	125-202	16,476		166,82 ± 2,33	125-222	19,966	4,09	2,24
Göğüs Genişliği		243,83 ± 3,34	205-267	16,398		260,52 ± 3,05	215-372	26,102	4,53	3,68
Göğüs Çevresi		868,66 ± 9,20	800-960	45,085		909,02 ± 9,94	740-1230	84,933	13,59	2,97
Kalça Genişliği		290,62 ± 5,06	248-326	24,805		300,11 ± 3,92	330-439	33,517	6,40	1,48
Bütün Kol Uzun.		499,00 ± 5,12	447-538	25,117		489,02 ± 3,87	390-572	33,106	6,42	1,55
Üst Kol Uzun.		264,62 ± 3,58	232-301	17,577		259,97 ± 2,90	174-311	24,826	4,61	1,00
Ön Kol uzunluğu		234,00 ± 2,99	204-267	14,666		228,20 ± 3,20	175-340	27,377	4,38	1,36
El Uzunluğu		161,49 ± 1,89	145-183	9,274		159,10 ± 0,87	144-173	7,517	2,08	1,14
El Genişliği		74,79 ± 0,89	65-81	4,368		72,82 ± 0,41	63-82	3,512	0,97	2,03
Bacak Üst Uzun.		294,50 ± 7,28	251-387	35,707		285,32 ± 3,70	205-355	31,678	8,17	1,12
Bacak Alt Uzun.		351,9 ± 3,87	317-393	18,983		344,77 ± 3,50	261-439	29,926	5,22	1,36
Ayak Uzunluğu		228,08 ± 1,57	314-242	7,725		225,90 ± 1,13	200-241	9,676	1,93	1,02
Ayak Genişliği		87,33 ± 0,90	79-100	4,422		86,17 ± 0,59	72-85	5,107	1,07	1,08
Iskelik Endis		85,03 ± 0,93	76,7-97,3	4,557		84,62 ± 0,60	74,4-101,2	5,202	1,10	0,37
Kalça-omuz G. End.		80,36 ± 1,04	73,7-91,5	5,131		85,35 ± 1,00	74,0-112,6	8,561	1,44	3,46
Kol Endisi		88,86 ± 1,46	75,9-101,3	7,198		88,21 ± 1,92	66,7-195,4	16,476	2,42	2,68
El Endisi		46,20 ± 0,50	41,6-51,0	2,470		47,13 ± 1,36	38,4-53,7	3,131	0,61	1,52
Bacak Endisi		123,11 ± 3,03	90,4-145,7	14,876		121,35 ± 1,99	89,7-200,5	17,700	3,67	0,47
Ayak Endisi		38,20 ± 0,31	35,1-42,1	1,559		38,28 ± 0,30	31,1-49,7	2,564	0,43	0,18

TABLO : 7

DOĞU ANADOLU BÖLGESİ

	18 — 20				20 — x					
	Sayı	Ortalama ± S. E.	Minimum Maksimum	S. D.	Sayı	Ortalama ± S. E.	Minimum Maksimum	S. D.	S.E.d.	X ₁ - X ₂
										S.E.d.
Baş Uzunluğu	69	177,47±0,66	163-192	5,485	140	177,25±0,45	160-193	5,378	0,79	0,27
Baş Genişliği		150,10±0,67	135-166	5,576		148,67±0,48	127-162	5,74	0,82	1,74
Baş Yüksekliği		133,58±1,68	75-157	14,011		135,25±1,28	70-163	15,260	2,12	0,78
Alnın endar gnş.		113,±3±0,77	98-130	6,426		113,68±0,44	103-133	5,225	0,88	0,62
Yüz uzunluğu		122,00±0,71	110-137	5,901		123,12±0,56	105-153	6,645	0,90	1,24
Yüz Genişliği		134,76±0,85	122-149	7,068		134,72±0,46	117-147	5,527	0,96	0,04
Üst Yüz Uzun.		80,00±0,58	68-90	4,836		79,94±0,40	65-91	4,739	0,70	0,08
iki Gonion arası		96,61±0,65	82-109	5,435		97,61±0,47	81-109	5,665	0,80	0,80
Burun Uzunluğu		50,85±0,39	43-59	3,302		50,31±0,34	42-64	4,079	0,50	1,08
Burun Genişliği		29,14±0,27	23-34	2,311		29,55±0,17	24-35	2,098	0,31	1,32
Kulak Uzunluğu		55,08±0,48	45-62	3,995		55,99±0,37	47-68	4,468	0,60	1,51
Kulak Genişliği		29,79±0,24	24-35	2,074		30,35±0,20	25-38	2,393	0,31	1,80
Baş Endisi		84,59 + 0,46	73,4-94,3	3,880		83,80±0,35	72,0-93,5	4,219	0,57	1,38
Baş yük.-uzun. End.		74,92±0,93	43,1-88,7	7,738		76,20±0,73	38,9-90,7	8,711	1,18	1,08
Başyük.-Gen. End.		88,73±1,17	51,7-105,0	9,758		90,77±1,08	48,0-111,9	12,824	1,59	1,28
Fronto-pariatal End.		75,23±0,49	64,5-87,3	4,118		76,27±0,31	67,7-86,6	3,734	0,57	1,82
Zygofrontal End.		84,44±0,55	71,0-98,5	4,579		84,77±0,26	76,9-93,8	3,130	0,60	0,55
Zygogonial End.		71,67±0,50	62,1-86,1	4,182		70,50±0,30	63,2-81,2	3,653	0,58	2,01
Bütün Yüz End.		90,80±0,62	78,1-102,2	2,583		91,89±0,43	79,4-103,9	5,100	0,51	2,13
Üst Yüz End.		59,56±0,48	50,7-70,9	4,052		59,66±0,33	48,9-68,0	3,922	0,57	0,01
Burun Endisi		58,61±0,77	45,5-72,1	6,466		59,07±0,52	45,3-73,8	6,173	0,93	0,49
Kulak Endisi		54,13±0,56	40,0-66,7	4,722		54,43±0,40	45,0-64,6	4,766	0,69	0,43
Sefalo-Fasial End.		89,59±0,36	83,0-97,9	2,998		90,73±0,29	79,5-99,3	3,442	0,45	2,53
Boy		1559,35±6,26	1438-1711	52,046		1555,42±4,54	1426-1699	53,820	7,74	0,50
Büst		839,42±3,46	778-908	28,767		840,71±2,68	763-914	31,762	4,38	0,29
Alt taraf		719-13±4,01	644-821	33-384		719,50±0,97	615-842	11,491	4,13	0,08
Omuz Genişliği		361,36±1,89	316-408	15,765		365,42±1,64	295-412	19,497	2,51	1,61
Göğüs derinliği		164,32±2,00	103-202	16,632		172,85±1,74	122-257	20,606	2,65	3,2 i
Göğüs Genişliği		257,97±0,33	210-307	16,622		266,00±2,00	211-327	23,674	2,82	2,84
Göğüs Çevresi		882,40±6,80	770-1010	56,486		897,57±6,14	730-1130	72,701	9,16	1,65
Kalça Genişliği		306,67±3,11	210-363	25,871		322,07±2,53	220-405	30,044	4,01	3,84
Bütün Kol Uzun.		500,44±3,05	427-564	25,383		498,35±2,33	425-586	27,569	3,84	0,54
Üst Kol Uzun.		271,36±2,11	235-304	17,598		268,07±1,76	187-322	20,866	2,75	1,19
Ön Kol Uzun.		227,44±2,65	185-276	22,053		230,21±1,69	163-287	19,999	3,14	0,88
El Uzunluğu		164,68±0,83	149-182	6,906		164,81±0,58	145-183	6,880	1,01	0,49
El Genişliği		75,66±0,43	68-86	3,582		76,27±0,31	67-85	3,741	0,51	1,19
Bacak Üst Uzun.		299,71±3,73	210-402	31,004		292,35±2,80	218-422	33,231	3,04	2,42
Bacak Alt Uzun.		349,00±3,00	297-429	24,995		358,92±2,02	295-423	24,002	3,62	2,74
Ayak Uzunluğu		229,17±0,12	208-250	9,345		228,40±0,73	209-248	8,725	1,34	0,57
Ayak Genişliği		86,86±0,62	77-100	5,180		86,65±0,42	73-100	5,043	0,74	0,28
İskelik Endis		85,74±0,55	77,0-105,2	4,645		85,87±0,40	71,2-98,2	4,746	0,68	0,19
Kalça-omuz G. End.		84,60±0,76	66,5-99,7	6,341		85,72±0,54	69,2-109,5	6,420	0,93	1,20
Kol Endisi		84,40±1,22	64,2-112,2	10,153		87,00±1,03	50,6-153,5	12,190	1,59	1,63
El Endisi		45,94±0,31	42,2-52,0	2,579		46,87±0,20	40,3-51,9	2,406	0,36	2,58
Bacak Endisi		118,03±1,98	81,2-185,2	16,450		122,96±1,35	86,5-172,9	16,036	2,39	2,06
Ayak Endisi		37,98±0,26	33,2-44,7	2,184		38,2i±0,17	31,3-43,1	2,119	0,30	0,76

Muhtelif Kimseler Tarafından Ölçülen Türk Kadınlarına Ait
Bazı Ölçü ve Endislerin Mukayesesi

TABLO:9

	Afet İnan		E. Bostancı	Refakal	Çiner
	200	20263	16 yaşında 100	18-20 yaş. 661	20-X 1838
Baş Uzunluğu	175, 0		174,02	174,63	174,36
Baş Genişliği	149, 0	146, 7	147,99	150,38	149,99
Baş Yüksekliği	117, 0	119, 6	122,19	130,43	126,83
Alnın en dar gen.	106, 0	104, 0	104,70	116,19	112,66
Yüz Uzunluğu	112, 0	—	116,29	121,14	120,03
Yüz Genişliği	123, 0	130, 6	120,03	134,93	134,75
Burun Uzunluğu	52, 9	48, 4	56,941	49,05	49,50
Burun Genişliği	30, 6	31,0	31,68	28,63	28,88
Kulak Uzunluğu	57, 0	—	58,57	55,06	55,53
Kulak Genişliği	32, 1	—	32,60	29,68	30,07
Baş Endisi	85,06	83,78	85,17	86,06	85,99
Baş Yük-Uz. End.	66,56	67,58	70,31	73,89	72,74
Baş Yük-Gen. End.	78,05	—	82,64	86,90	84,42
Bütün Yüz Endisi	91,55	—	—	89,76	88,99
Burun Endisi	56,37	64,05	55,11	58,71	57,65
Boy	1550, 0	1522, 0	1567, 7	1566,63	1554,30
İskelik Endis	87,86	—	84,21	85,78	80,46

Not :

1 — Bostancı'mn serisinde burun uzunluğunun benim ve A. İnan'ın serilerimizdeki-
lere nazaran biraz fazla olduğu görülmektedir.

Türk Kadınlarında Boy

TABLO : 10

	sayı	ortalama S.E.	Min.-Max.	S. D	S. E. d.	$X_1 - X_2$
						S. E. d.
18-20	661	1566,63 ± 2,09	1405-1749	53,788	0,24	5,05
20-X	1838	1554,30 ± 1,26	1386-1776	54,224		
		Kısa Boylu (x-148,9)	Orta Boylu (149,0-158,9)	Uzun Boylu (159,0-x)		
18-20		51 (7,71 %)	390 (59,00 %)	220 (33,28 %)		
20-X		217 (11,80%)	1155 (62,84 %)	466 (25,35 %)		

Türkiye Kadınları Boy Ortalamalarının 7 Bölge İçindeki Dağılımları

TABLO : 11

	Sayı	Ortalama ± S.E.	Min.-Max.	S. D.	S. E. d.	$X_1 - X_2$
						S. E. d.
Gu-Doğu A.						
18-20	24	1572,83 ± 12,34	1470-1709	60,456	13,9	2,94
20-x	73	1531,82 ± 6,28	1380-1698	53,714		
Karadeniz						
18-20	137	1561,39 ± 4,51	1451-1712	52,880	5,13	2,40
20-X	534	1549,05 ± 2,45	1390-1778	56,634		
Marmara						
18-20	115	1568,71 ± 4,79	1448-1714	51,434	5,47	2,34
20-X	424	1555,91 ± 2,64	1400-1709	54,474		
İç Anadolu						
18-20	199	1568,69 ± 3,78	1405-1749	53,374	4,70	1,62
20-X	394	1561,07 ± 2,79	1424-1725	55,446		
Ege						
18-20	62	1567,88 ± 7,27	1433-1699	57,312	8,79	1,55
20-X	110	1554,22 ± 4,93	1423-1432	51,798		
Akdeniz						
18-20	51	1566,55 ± 7,45	1455-1684	53,260	8,46	0,97
20-X	155	1558,33 ± 4,01	1407-1676	49,982		
Doğu Anadolu						
18-20	69	1559,35 ± 6,26	1438-1711	52,046	7,74	0,50
20-X	140	1555,42 ± 4,54	1426-1699	53,820		

Türk Kadınlarında İskelik Endis

TABLO : 12

	Sayı	ortalama 4- S.E.		S.E.	S. E. d.	$\frac{x_1 - x_2}{S. E. d.}$		
18-20	661	85,78 ± 0,19	72,1-118,0	5,075	0,23	22,31		
20-X	1838	80,46 ± 0,13	62,3-133,4	5,750				
		Hyper-brachyskel (x-74,9)	Brachy-skel (75-79,9)	Sub-Brachy-skel (80-84,9)	Mesati-skel (85-89,9)	Submakro-skel (90-94,9)	Makro-skel (95-99,9)	Hyper-makroskel (100-x)
18-20	6	64	230	247	95	12	7	
	(0,90 %)	(9,68 %)	(34,79 %)	(37,36%)	(14,37%)	(1,81 %)	(1,05 %)	
20-X	37	373	625	53°	204	55	14	
	(2,01 %)	(20,29 %)	(34,00 %)	(28,83%)	(11,09%)	(2,99 %)	(0,76 %)	

Türk Kadınlarında İskelik Endis'in 7 Bölge İçindeki Dağılımları

TABLO : 13

	Sayı	Ortalama± S.E.	Min.-Max.	S. D.	S. E. d.	$\frac{x_1 - x_2}{S. E. d.}$	
Marmara							
18-20	115	85,39 ± 0,46	72,6-117,7	5,004	0,50	2,64;	
20-X	424	83,99 ± 0,22	63,0-103,8	4,698			
Akdeniz							
18-20	51	86,40 ± 0,59	72,1-100,0	4,276	0,70	1,44	
20-X	155	85,39 ± 0,38	71,2-100,5	4,752			
Karadeniz							
18-20	137	85,73 ± 0,50	75,1-113,1	5,883	0,55	1,27	
20-X	534	85,03 ± 0,25	69,6-133,4	5,828			
Ege							
18-20	62	84,91 ± 0,56	75,0- 94,9	4,424	0,70	1,14	
20-X	110	84,11 ± 0,43	73,5- 97,9	4,569			
İç Anadolu							
18-20	199	85,71 ± 0,31	73,6-105,8	4,445	0,43	0,88	
20-X	394	86,09 ± 0,31	63,2-130,5	6,302			
Gü-Duğu Anad.							
18-20	24	85,03 ± 0,93	76,7- 97,3	4,557	1,10	0,37	
20-X	73	84,62 ± 0,60	74,4-101,2	5,202			
Doğu Anadolu							
18-20	69	85,74 ± 0,55	77,0-105,2	4,645	0,68	0,19	
20-X	140	85,87 ± 0,40	71,2- 98,2	4,746			

Türk Kadınlarında Baş Endisi

TABLO : 14

	Sayı	Ortalama $\pm$ S E	Min –Max	S D	S. E. d.	X_1-X_2
						S. E. d.
18-20	661	86,06 $\pm$ 0,15	73,8-101,3	4,008	0,18	5,88
20-X	1838	85,99 $\pm$ 0,09	72,0- 98,1	4,035		
	Dolikosefal (x-75,9)	Mezosefal (76,0-80,9)	Brakisefal (81,0-85,4)	Hyperbrakisefal (85,5-x)		
18-20	2 (0,30 %)	63 (9,53 %)	230 (34,79 %)	366 (55,37 %)		
20-X	16 (0,87 %)	177 (9,63 %)	672 (36,56%)	973 (52,93 %)		

Türk Kadınları Baş Endisi'ni Ortalamalarının 7 Bölge İçindeki Dağılımları

TABLO : 15

	Sayı	Ortalama $\pm$ S.E.	Min.-Max.	S. D.	S. E. d.	X_1-X_2
						S. E. d.
Karadeniz						
18-20	137	87,70 $\pm$ 0,15	78,1- 98,1	1,820	0,22	4,51
20-X	534	86,71 $\pm$ 0,18	75,0- 98,1	4,244		
İç Anadolu						
18-20	199	85,71 $\pm$ 0,29	75,1- 97,0	4,206	0,33	2,75
20-X	394	86,62 $\pm$ 0,19	77,6- 97,5	3,889		
Ege						
18-20	62	85,20 $\pm$ 0,42	77,5- 92,6	3,320	0,53	1,47
20-X	110	85,98 $\pm$ 0,35	74,1- 94,6	3,728		
Doğu Anadolu						
18-20	69	84,59 $\pm$ 0,46	73,4- 94,3	3,880	0,57	1,38
20-X	140	83,80 $\pm$ 0,35	72,0- 93,5	4,219		
Marmara						
18-20	115	85,79 $\pm$ 0,35	76,3- 98,8	3,762	0,37	0,43
20-X	424	85,63 $\pm$ 0,16	74,0- 96,6	3,464		
Gü-Doğu Anad.						
18-20	24	85,57 $\pm$ 0,65	79,4- 92,4	3,205	0,82	0,32
20-X	73	85,25 $\pm$ 0,51	75,4- 98,1	4,418		
Akdeniz						
18-20	51	85,63 $\pm$ 0,56	78,9-101,3	4,046	0,65	0,01
20-X	155	85,64 $\pm$ 0,34	71,9- 96,3	4,301		

Türk Kadınlarında Baş Yükseklik-Uzunluk Endisi

TABLO : 16

	Sayı	Ortalama $\pm$ S.E.	Min.-Max.	S. D.	S. E. d.	$\frac{x_1-x_2}{S. E. d.}$
18-20	661	73,89 $\pm$ 0,38	38,4-94,1	9,771		
20-X	1838	72,74 $\pm$ 0,29	37,1-95,8	12,677	0,43	2,62
	Chamockephal (x-57,6)		Orthokephal (57,7-6a,5)		Hypsikephal (62,6-x)	
18-20	53 (8,01 o/0)		15 (2,26 %)		593 (89,71 %)	
20-X	355 (19,31 %)		54 (2,93 %)		1429 (77,74 %)	

Türk Kadınlarının Baş Yükseklik-Uzunluk Endisi Ortalamalarının
7 Bölge içindeki Dağılımları

TABLO : 17

	Sayı	Ortalama $\pm$ S.E.	Mn. - Max.	S. D.	S. E. d.	$\frac{x_1-x_2}{S. E. d.}$
Marmara						
18-20	115	71,25 $\pm$ 1,12	39,5-90,9	12,080		
20-X	424	65,88 $\pm$ 0,70	38,0-93,5	14,617	1,32	4,06
Akdeniz						
18-20	51	71,09 $\pm$ 1,72	38,4-88,4	12,353		
20-X	155	63,68 $\pm$ 1,14	40,0-87,1	14,312	2,07	3,57
Ege						
18-20	62	76,72 $\pm$ 0,93	49,1-90,1	7,342		
20-X	110	72,45 $\pm$ 1,21	45,8-92,9	12,774	1,52	2,80
Karadeniz						
18-20	137	76,35 $\pm$ 0,78	43,0-94,1	9,204		
20-X	534	77,77 $\pm$ 0,40	40,8-95,8	9,409	0,87	1,63
İç Anadolu						
18-20	199	76,48 $\pm$ 0,42	48,6-91,3	6,058		
20-x	394	75,63 $\pm$ 0,47	43,8-94,1	9,371	0,63	1,34
Doğu Anadolu						
18-20	69	74,92 $\pm$ 0,93	43,1-88,7	7,738		
20-X	140	76,20 $\pm$ 0,73	38,9-90,7	8,711	1 18	1,08
Gü-Doğu Anad.						
18-20	24	68,61 $\pm$ 2,34	48,3-86,6	11,485		
20-X	73	66,66 $\pm$ 1,31	45,9-85,5	11,247	2,49	0,78

Türk Kadınlarında Baş Yükseklik - Genişlik Endisi

TABLO : 18

	Sayı	Ortalama $\pm$ S.E.	Min.-Max.	S D	S. E. d.	$\frac{x_1 - x_2}{S. E. d.}$
						S. E. d.
18-20	661	86,90 $\pm$ 0,43	40,9-108,2	11,149	0,55	4,48
20-X	1838	84,42 $\pm$ 0,34	44,9-114,8	14,654		
	Topeinokephal (x-78,9)		Metriokephal (79,0-84,9)		Akrokephal (85,0-x)	
18-20	22		18		621	
	(3,34%)		(2,72 %)		(93,94 %)	
20-X	470		161		1207	
	(25,57 %)		(8,75 %)		(65,66 %)	

Türk Kadınlarında Baş Yükseklik-Genişlik Endisi Ortalamalarının
7 Bölge İçindeki Dağılımları

TABLO : 19

	Sayı	Ortalama $\pm$ S.E.	Min.-Max.	S. D.	S. E. d.	$\frac{x_1 - x_2}{S. E. d.}$
						S. E. d.
Ege						
18-20	62	90,14 $\pm$ 1,13	59,9-108,2	8,913	1,44	4,47
20-X	no	83,70 $\pm$ 1,38	51,3-103,3	14,559		
Marmara						
18-20	115	83,73 $\pm$ 1,26	47,1-103,4	13,543	1,51	4,45
20-x	424	77,00 $\pm$ 0,85	44,0-106,1	17,554		
Akdeniz						
18-20	55	83,89 $\pm$ 1,98	40,9-104,1	14,164	2,37	2,70
20-x	55	77,47 $\pm$ 1,30	45,8-104,9	16,188		
Karadeniz						
18-20	137	87,17 $\pm$ 0,93	47,7-108,1	10,899	1,00	2,12
20-x	534	89,29 $\pm$ 0,39	45,2-114,8	9,054		
İç Anadolu						
18-20	99	89,03 $\pm$ 0,53	55,3-107,1	7,512	0,76	1,94
20-x	394	87,55 $\pm$ 0,55	50,0-111,2	11,040		
Doğu Anadolu						
18-20	69	88,73 $\pm$ 1,17	51,7-105,0	9,758	1,59	1,28
20-x	140	90,77 $\pm$ 1,08	48,0-111,9	12,824		
Gü-Doğu Anad.						
18-20	24	80,45 $\pm$ 3,18	55,0-107,2	15,613	3,53	0,47
20-x	73	78,79 $\pm$ 1,53	50,0-99,3	13,103		

Türk Kadınlarında Üst Yüz-Yüzgenişliği Endisi

TABLO : 20

	Sayı	Ortalama $\pm$ S. E.	Min.-Max.	S. D.	S. E. d.	X_1, X_2
						S. E. d.
18-20	661	58,48 $\pm$ 0,16	42,9-70,9	4,305	0,20	2,74
20-X	1838	57,92 $\pm$ 0,11	42,9-88,0	5,031		
		Hypereuryen (x-42,9)	Euryen (43-47,9)	Meşen (48-52,9)	Lepten (53-56,9)	Hyperlepten (57,0-x)
18-20	I	4	58	, 156	442	
	(0,15 %)	(0,60 %)	(8,77 %)	(23,60 %)	(66,86 %)	
20-X	I	35	218	492	1092	
	(0,05 %)	(1,90 %)	(11,86 %)	(26,76 %)	(59,41 %)	

Türk Kadınlarında üst Yüz-Yüz Genişliği Endisi' Ortalamalarının
7 Bölge İçindeki Dağılımları

TABLO : 21

	Sayı	Ortalama $\pm$ S.E.	Min.-Max.	S. D.	S. E. d.	$X_1 - X_2$
						S. E. d.
Marmara						
18-20	115	57,36 $\pm$ 0,40	46,0-67,5	4,302	0,47	2,04
20-X	24	56,40 $\pm$ 0,26	41,0-87,9	5,515		
Akdeniz						
18-20	51	58,35 $\pm$ 0,62	48,2-68,9	4,477	0,70	1,45
20-X	155	57,33 $\pm$ 0,32	47,7-67,5	4,089		
İç Anadolu						
18-20	199	59,22 $\pm$ 0,28	42,9-68,4	4,074	0,34	0,97
20-X	394	58,89 $\pm$ 0,20	45,9-7 M	4,148		
Ege						
18-20	62	58,30 $\pm$ 0,47	51,5-68,4	3,728	0,59	0,72
20-X	110	57,87 $\pm$ 0,37	47,3-69,1	3,902		
Gü-Doğu Anad.						
18-20	24	57,74 $\pm$ 0,87	51,1-66,7	4,305	1,01	0,52
20-X	73	58,27 $\pm$ 0,50	50,0-67,7	4,311		
Karadeniz						
18-20	137	57,84 $\pm$ 0,31	43,9-66,9	3,631	0,34	0,32
20-X	534	57,95 $\pm$ 0,18	44,4-72,0	4,225		
Doğu Anadolu						
18-20	69	59,65 $\pm$ 0,48	50,7-70,9	4,052	0,57	0,01
20-X	140	59,66 $\pm$ 0,33	48,9-68,0	3,922		

Türk Kadınlarında Burun Endisi

TABLO : 22

	Sayı	Ortalama $\pm$ S. E.	Min.-Max.	S D	S. E. d.	X_1-X_2
						S. E. d.
18--20	661	58,71 $\pm$ 0,23	37,9-77,8	6,156	0,28	3,75
20-X	1838	57,65 $\pm$ 0,15	33,3-87,5	6,531		
	Hyperleptorhin x-54,9	Leptorhin 55,0-69,9	.Mesorhin 70,0-84,9	Platyrrhin 85,0-99,9	Hyperplatyrrhin 100-x	
18--20	194 (29,34 %)	445 (67,32 %)	22 (3,34 %)			
20-X	591 (32,15 %)	1174 (63,87 %)	71 (3,86 %)	2 (1,08 %)		—

Türk Kadınları Burun Endisi Ortalamalarının 7 Bölgedeki Dağılışı

TABLO : 23

	Sayı	Ortalama $\pm$ S.E.	Min.-Max.	S. D.	S. E. d.	X_1-X_2
						S. E. d.
İç Anadolu						
18-20	199	59,44 $\pm$ 0,47	44,0-90,9	6,686	0,55	2,00
20-X	394	58,34 $\pm$ 0,31	43,9-87,5	6,203		
Gü-Doğu Anad.						
18-20	24	57,20 $\pm$ 1,23	48,2-73,2	6,035	1,43	1,44
20-X	73	59,27 $\pm$ 0,73	40,0-76,7	6,303		
Akdeniz						
18-20	51	59,02 $\pm$ 0,98	37,9-73,2	7,007	1 08	0,62
20-X	155	58,35 $\pm$ 0,45	45,3-79,6	5,709		
Karadeniz						
18-20	137	58,87 $\pm$ 0,47	46,3-75,0	5,554	0,53	0,52
20-X	534	59,5 $\pm$ 0,28	38,3-85,7	6,528		
Doğu Anadolu						
18-20	69	58,61 $\pm$ 0,77	45,5-72,1	6,466	0,93	0,49
20-x	140	59,07 $\pm$ 0,52	45,3-73,8	6,173		
Ege						
18-20	62	57,98 $\pm$ 0,79	40,0-73,7	6,281	0,96	0,48
20-X	110	58,45 $\pm$ 0,55	41,2-75,0	5,846		
Marmara						
18-20	15	57,66 $\pm$ 0,54	41,7-73,8	5,866	0,63	0,14
20-X	424	57,57 $\pm$ 0,34	33,0-85,0	7,022		

Türk Kadınlarında Cilt Rengi

TABLO : 24

	Beyaz		Buğday		Esmer		Serideki + sayısı
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Karadeniz							
18-20	52	37,9	79	57,6	6	4,3	37
20-X	174	32,5	330	61,7	30	5,6	534
Marmara							
18-20	51	44,4	61	53,0	3	2,6	115
20-X	173	40,8	238	56,0	13	3,06	424
Ege							
18-20	13	30,6	40	64,6	3	4,8	62
20-X	48	43,6	56	50,9	6	5,4	110
Akdeniz							
18-20	16	31,0	29	56,7	6	11,7	51
20-X	44	28,0	86	55,0	25	16,0	155
İç Anadolu							
18-20	65	32,6	125	62,8	9	4,5	199
20-X	107	27,0	249	63,0	38	9,6	394
Doğu Anadolu							
18-20	14	20,3	47	68,1	8	11,6	69
20-X	28	20,0	91	65,0	21	15,0	140
Gü-Doğu Anad.							
18-20	9	37,5	14	58,0	1	4,0	24
20-X	20	27,0	50	68,4	3	4,1	73
Bütün Anadolu serisi	820	32,97	1495	60,11	172	6,91	2487

Türk Kadınlarında Saç Rengi

TABLO : 25

	Siyah	Kızıl	Koyu Kestane	Açık Kestane	Kumral	Sarı	Serideki 2 sayısı
Karadeniz 18-20	9 (6,5%)	1 (0,72%)	43 (31,3%)	35 (25,5%)	37 (27,0%)	12 (8,7%)	137
20-X	79 (14,7%)	6 (1,1%)	173 (32,0%)	99 (18,5%)	110 (20,5%)	67 (12,5%)	534
Marmara 18-20	8 (7,0%)	1 (27,8%)	26 (22,6%)	31 (27,0%)	32 (27,8%)	17 (14,7%)	115
20-X	59 (13,9%)	9 (2,12%)	119 (28,0%)	130 (30,6%)	74 (17,4%)	73 (7,7%)	424
Ege 18-20	— (—)	1 (1,6%)	13 (20,9%)	24 (38,7%)	18 (29,2%)	6 (9,6%)	62
20-X	14 (12,7%)	1 (0,9%)	34 (30,9%)	26 (23,6%)	19 (17,2%)	16 (14,5%)	110
Akdeniz 18-20	8 (15,7%)	— (—)	12 (23,5%)	17 (33,3%)	10 (19,6%)	4 (7,8%)	51
20-X	37 (23,8%)	2 (1,29%)	55 (35,4%)	41 (26,4%)	11 (7,09%)	9 (5,8%)	155
İç Anadolu 18-20	21 (10,5%)	3 (1,5%)	53 (26,6%)	55 (27,6%)	37 (18,5%)	30 (15,0%)	199
20-x	62 (15,7%)	10 (2,5%)	137 (34,7%)	82 (20,8%)	66 (16,7%)	37 (9,3%)	394
Doğu Anadolu 18-20	20 (29,0%)	— (—)	17 (24,6%)	16 (23,1%)	10 (14,5%)	6 (8,8%)	69
20-X	40 (28,5%)	1 (0,7%)	56 (40,0%)	23 (16,0%)	17 (12,0%)	3 (2,0%)	140
Gü-Doğu AA. 18-20	5 (20,8%)	— (—)	7 (29,0%)	4 (16,6%)	7 (29,0%)	1 (4,0%)	24
20-X	18 (24,6%)	— (—)	24 (32,8%)	26 (35,6%)	4 (5,4%)	1 (1,36%)	73
Bütün Anadolu serisi	380 (15,27%)	35 (1,40%)	769 (30,92%)	609 (24,48%)	452 (18,17%)	242 (9,73%)	2487

Türk Kadınlarında Saç Şekli

TABLO : 26

	Düz		Dalgalı		Frize		Serideki 2 sayısı
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Karadeniz							
18-20	79	57,6	57	41,6	1	0,72	37
20-X	343	64,0	177	33,0	14	2,60	534
Marmara							
18-20	56	48,7	56	48,7	3	1 2,60	115
20-X	219	51,6	200	47,0	5	1,17	424
Ege							
18-20	35	56,4	25	4°,3	2	3,30	62
20-X	59	53,6	49	44,5	2	1,80	110
Akdeniz							
18-20	20	39,0	29	56,7	2	3,90	51
20-X	77	49,6	74	47,7	4	2,50	155
İç Anadolu							
18-20	106	53,2	92	46,2	1	0,50	199
20-X	244	61,9	141	35,7	9	2, 2	394
Doğu Anadolu							
18-20	35	50,7	30	43,5	4	5, 8	69
20-X	70	50,0	66	47,0	4	2, 8	140
Gü-Doğu Anad.							
18-20	12	50,0	11	45,8	1	4, 0	24
20-X	34	46,5	34	46,5	5	6, 5	73
Bütün Anadolu Serisi	1389 (55,9 %)		1041 (41,9%)		57 (2,3 %.)		2487

Türk Kadınlarında Kaş

TABLO : 27

	K E S A F E T İ			O R T A K İ S İ M			Serideki + sayısı
	Gür	Orta	Az	Çok	Az	Yok	
Karadeniz							
18-20	88 (64,2%)	48 (35,03%)	1 (0,72%)	72 (52,5%)	38 (27,7%)	27 (19,7%)	137
20-X	290 (54,0%)	224 (41,9%)	20 (3,7%)	215 (40,0%)	160 (29,9%)	159 (29,7%)	534
Marmara							
18-20	52 (45,4%)	58 (50,2%)	5 (4,4%)	42 (36,5%)	30 (26,0%)	43 (37,5%)	115
20-X	176 (41,5%)	229 (54,0%)	19 (4,4%)	122 (28,7%)	123 (29,0%)	179 (42,2%)	424
Ege							
18-20	37 (59,7%)	24 (38,7%)	1 (1,6%)	31 (50,0%)	15 (24,1%)	16 (25,9%)	62
20-x	58 (52,7%)	43 (39,0%)	9 (8,1%)	36 (32,7%)	29 (26,0%)	45 (40,9%)	110
Akdeniz							
18-20	29 (57,0%)	21 (41,0%)	1 (1,9%)	25 (49,0%)	8 (15,7%)	18 (35,0%)	51
20-X	71 (45,8%)	77 (49,6%)	7 (4,5%)	65 (41,9%)	11 (7,09%)	79 (50,9%)	155
İç Anadolu							
18-20	103 (51,7%)	88 (44,2%)	8 (4,02%)	103 (51,7%)	51 (25,6%)	45 (22,6%)	199
20-x	228 (57,8%)	146 (37,0%)	20 (5,07%)	224 (56,8%)	65 (16,4%)	105 (26,6%)	394
Doğu Anad.							
18-20	46 (66,7%)	22 (31,9%)	1 (1,4%)	33 (47,8%)	22 (31,8%)	14 (20,4%)	69
20-X	87 (62,0%)	50 (35,7%)	3 (2,0%)	84 (60,0%)	30 (2,1%)	26 (18,5%)	140
Gü-Do-Anad.							
18-20	14 (58,0%)	9 (37,5%)	1 (4,0%)	13 (54,0%)	1 (4,0%)	10 (41,6%)	24
20-X	37 (50,6%)	33 (45,0%)	3 (4,1%)	31 (42,4%)	5 (6,5%)	37 (50,6%)	73
Bütün Anadolu serisi	1316 (52,91%)	1072 (43,1%)	99 (3,98%)	1096 (44,0%)	588 (23,6%)	803 (32,28%)	2487

Türk Kadınlarında Göz Rengi

TABLO : 28

	A. Kahve	K. Kahve	Elâ	Yeşil	Mavi	Mavi-yeşil	Serideki 2 sayısı
Karadeniz							
18-20	36 (26,2%)	20 (14,5%)	58 (42,3%)	»5 (10,9%)	2 (1,4%)	6 (4,3%)	137
20-X	128 (23,9%)	74 (13,8%)	234 (43,8%)	46 (8,6%)	24 (4,4%)	28 (5,0%)	534
Marmara							
18-20	36 (31,3%)	14 (12,1%)	38 (33,1%)	17 (14,7%)	4 (3,4%)	6 (5,3%)	115
20-X	140 (32,9%)	75 (17,4%)	112 (26,4%)	23 (5,4%)	64 (15,0%)	10 (2,3%)	424
Ege							
18-20	27 (43,5%)	4 (6,5%)	21 (33,9%)	8 (12,9%)	1 (1,6%)	1 (1,6%)	62
20-X	32 (29,0%)	16 (14,5%)	39 (35,0%)	17 (15,0%)	2 (1,8%)	4 (3,6%)	110
Akdeniz							
18-20	19 (37,0%)	10 (20,0%)	17 (33,0%)	2 (3,9%)	1 (1,9%)	2 (3,9%)	51
20-X	70 (45,0%)	40 (25,8%)	34 (21,9%)	9 (5,8%)	1 (0,6%)	1 (0,6%)	155
İç Anadolu							
18-20	77 (36,6%)	23 (11,5%)	61 (30,6%)	18 (9,04%)	11 (5,5%)	9 (4,5%)	199
20-X	145 (36,8%)	52 (13,0%)	135 (34,0%)	36 (9,1%)	4 (1,01%)	22 (5,5%)	394
Doğu Anadolu							
18-20	25 (36,2%)	6 (8,8%)	29 (42,0%)	8 (11,6%)	1 (1,4%)	—	69
20-X	49 (35,0%)	38 (27,0%)	38 (27,0%)	11 (7,8%)	3 (2,0%)	1 (0,71%)	140
Gü-Doğu. Anad							
18-20	14 (58,0%)	3 (12,5%)	3 (12,5%)	1 (4,0%)	2 (8,0%)	1 (4,0%)	24
20-X	30 (41,1%)	16 (21,9%)	16 (21,9%)	8 (10,9%)	3 (4,10%)	—	73
Bütün Anadolu Serisi	828 (33,29%)	391 (15,72%)	835 (33,57%)	219 (8,80%)	123 (4,94%)	91 (3,65%)	2487

Türk Kadınlarında Burun Profili

TABLO : 29

	Düz		KonkavT - Konveks		Konkav		Konveks		Serideki + sayısı
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Kadadeniz									
18-20	47	34,3	41	29,9	25	18,2	24	7,5	1137
20-X	54	28,8	205	38,0	65	12,0	110	20,5	534
Marmara									
18-20	30	26,1	44	38,2	22	19,2	19	16,5	115
20-X	90	21,0	196	46,0	72	6,9	66	15,5	424
Ege									
18-20	19	30,6	24	38,7	5	8,1	14	22,6	62
20-X	36	32,7	54	49,0	8	7,2	12	10,9	110
Akdeniz									
18-20	9	37,0	5	29,0	11	21,5	6	11,7	51
20-X	45	29,0	57	36,7	26	16,7	27	16,7	155
İç Anadolu									
18-20	56	28,1	74	37,1	40	20,1	29	14,5	99
20-x	105	26,6	168	42,6	63	15,9	58	14,7	394
Doğu Anadolu									
18-20	19	27,5	28	40,6	12	17,4	10	14,5	69
20-x	43	30,7	59	42,0	14	10,0	24	17,0	140
Gü-Do. Anad.									
18-20	7	29,0	8	33,0	7	29,0	2	8,0	24
20-x	16	21,9	33	45,0	12	16,4	12	16,4	73
Bütün Anadolu Serisi	686 (% 27,49)		1006 (%40,45)		(382 (% 5,35)		413 (% 16,60)		2487

Türk Kadınlarında Dudak Kalınlığı

TABLO : 30

	İnce		Orta		Kalın		Serideki + sayısı
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Karadeniz							
18-20	18	13,1	118	86,1	1	0,72	137
20-X	72	13,41	457	85,5	5	0,93	534
Marmara							
18-20	19	16,5	95	82,6	1	0,90	115
20-X	41	9,6	379	89,0	4	1,17	424
Ege							
18-20	7	11,3	55	88,7	-		62
20-X	24	21,8	85	77,5	1	0,90	110
Akdeniz							
18-20	5	9,8	46	90,0	-		51
20-X	11	7,09	139	89,6	5	3,2°	155
İç Anadolu							
18-20	34	17,08	162	81,4	3	1,50	199
20-X	70	17,7	318	80,7	6	1,5	394
Doğu Anadolu							
18-20	7	10,1	60	87,0	2	2,9	69
2-0X	20	14,0	119	85,0	1	0,71	140
Gü-Doğu Anad.							
18-20	1	4,0	23	95,8			24
20-X	9	12,3	63	86,0	1	1,36	73
Bütün Anadolu Serisi	338 (13 6 %)		2119 (85 2 %)		31 (1,24%)		2487

Türk Kadınlarında Kulak

TABLO : 31

	Memesi				H e l i k				Serideki + sayısı
	Tam	Orta	Az	Yok	Tam	Orta	Az	Darvin	
Karadeniz									
18-20	70 (52%)	43 (31%)	17 (12%)	7 (5%)	128 (93%)	8 (6%)	1 (1%)	4 (3%)	137
20-X	328 (61%)	134 (25%)	37 (7%)	35 (6,9%)	514 (96%)	7 (1%)	8 (1%)	18 (3%)	534
Marmara									
18-20	59 (51%)	36 (31%)	14 (12%)	6 (5%)	106 (92%)	5 (4%)	4 (3%)	4 (3%)	115
20-x	231 (54%)	115 (27%)	54 (13%)	24 (6%)	398 (94%)	11 (3%)	4 (1%)	11 (2%)	424
Ege									
18-20	24 (39%)	26 (42%)	9 (15%)	3 (5%)	56 (90%)	5 (8%)	1 (2%)	1 (2%)	62
20-X	46 (42%)	39 (35%)	13 (12%)	12 (11%)	100 (91%)	6 (5%)	4 (4%)	7 (6%)	110
Akdeniz									
18-20	30 (59%)	13 (25%)	5 (10%)	3 (6%)	50 (98%)	— (—)	1 (2%)	2 (4%)	51
20-X	87 (56%)	38 (25%)	24 (15%)	6 (4%)	147 (95%)	5 (3%)	3 (2%)	2 (1%)	155
İç Anadolu									
18-20	88 (44%)	71 (36%)	26 (13%)	14 (7%)	186 (93%)	8 (4%)	5 (3%)	8 (4%)	199
20-X	189 (48%)	125 (32%)	49 (12%)	3 ¹ (8%)	371 (79%)	20 (5%)	3 (1%)	4 (1%)	394
Doğu Anad.									
18-20	43 (62%)	17 (25%)	5 (7%)	4 (6%)	66 (96%)	2 (3%)	1 (1%)	1 (1%)	69
20-X	93 (62%)	41 (29%)	— (—)	6 (4%)	134 (96%)	5 (4%)	— (—)	1 (1%)	140
Gü.Do.Anad.									
18-20	14 (58%)	8 (33%)	2 (8%)	— (—)	24 (100%)	— (—)	— (—)	1 (4%)	24
20-X	49 (67%)	15 (21%)	8 (11%)	1 (1%)	69 (95%)	1 (1%)	3 (4%)	1 (1%)	73
Bütün Ana- dolu serisi	1351 (54,5%)	721 (29%)	263 (11%)	152 (6%)	2349 (94%)	83 (3%)	38 (2%)	65 (3%)	2487

	Shammar (H. Field)	Sulubba (H. Field)	Türkmen (H. Field)	Türkmen (Seltzer)	Jebel Sinjar yezidî (H.Field)	Sheikhan Yezidî (H. Field)	Bütün camiası (H
Boy	53,66 ± 0,32	153,00 ± 1,15	155,58 ± 0,56	152,49	55,94 ± 0,47	153,51 ± 0,60	155,10 ±
Büst	79,39 ± 0,19	80,20 ± 0,59	81,49 ± 0,47	—	79,66 ± 0,31	79,63 ± 0,39	79,60 ±
Baş uzunluğu	184,20 ± 0,30	180,33 ± 0,92	178,71 ± 0,62	180,00	184,77 ± 0,48	172,08 ± 1,00	180,30 ±
Baş Genişliği	140,26 ± 0,24	136,00 ± 1,07	142,81 ± 0,67	135,01	138,01 ± 0,36	145,96 ± 0,62	140,83 ±
Baş Yüksekliği				124,82			
Alnın en dar genişliği	101,30 ± 0,21	98,90 ± 0,71	102,90 ± 0,66	99,82	101,02 ± 0,38	101,06 ± 0,57	101,02 ±
Yüz genişliği	127,70 ± 0,21	7,50 ± 0,89	130,65 ± 0,65	126,15	130,60 ± 0,37	131,20 ± 0,62	130,80 ±
2 gon. ar.	94,42 ± 0,25	87,94 ± 1,30	95,62 ± 0,68	—	195,58 ± 0,37	95,50 ± 0,66	95,54 ±
Yüz uzunluğu	112,95 ± 0,32	110,50 ± 1,07	110,50 ± 0,60	109,50	12,10 ± 0,48	111,40 ± 0,77	111,85 ±
Ust yüz uzunluğu	68,45 ± 0,25	66,00 ± 0,80	67,00 ± 0,50	70,35	67,75 ± 0,34	67,20 ± 0,55	67,55 ±
Burun uzunluğu	47,74 ± 0,19	48,70 ± 0,84	46,82 ± 0,43	49,50	46,18 ± 0,28	47,10 ± 0,34	46,50 ±
Burun genişliği	32,48 ± 0,17	32,00 ± 0,49	33,29 ± 0,28	32,51	33,62 ± 0,25	33,68 ± 0,34	33,65 ±
Kulak uzunluğu	59,82 ± 0,24	58,82 ± 0,85	60,78 ± 0,47	59,01	60,62 ± 0,36	59,78 ± 0,78	60,34 ±
Kulak genişliği	32,58 ± 0,16	31,89 ± 0,49	32,40 ± 0,31	—	31,83 ± 0,23	33,66 ± 0,37	32,43 ±
Baş Endisi	76,23 ± 0,10	74,70 ± 0,45	79,89 ± 0,43	75,51	74,79 ± 0,30	85,20 ± 0,53	78,45 ±
B. yük-uz. Endisi				74,33			
B. Yük- gnş. Endisi				91,49			
Fron-Par. Endis	72,22 ± 0,15	73,30 ± 0,35	71,71 ± 0,39	74,50	73,60 ± 0,25	69,28 ± 0,47	72,07 ±
Se.-faci. Endis				92,00			
Zygo.-fron. Endis	79,62 ± 0,19	84,30 ± 0,55	77,90 ± 0,37	78,82	78,02 ± 0,34	76,86 ± 0,45	77,62 ±
Zygo-gon. Endis	73,90 ± 0,20	74,32 ± 0,85	72,91 ± 0,39	—	73,00 ± 0,33	72,88 ± 0,45	72,99 ±
Bütün yüz Endisi	88,60 ± 0,29	94,50 ± 0,98	84,35 ± 0,41	85,35	85,50 ± 0,45	84,80 ± 0,57	85,25 ±
Ust yüz. Endisi	53,36 ± 0,22	55,70 ± 0,60	50,99 ± 0,36	56,51	51,56 ± 0,32	51,44 ± 0,47	51,53 ±
Burun Endisi	68,66 ± 0,44	66,70 ± 1,62	71,50 ± 0,83	64,82	72,90 ± 0,73	71,26 ± 0,92	72,30 ±
Kulak Endisi	54,62 ± 0,27	54,02 ± 1,00	53,82 ± 0,51	—	52,42 ± 0,33	56,42 ± 0,64	53,86 ±
Saç rengi	Siyah	Siyah	Siyah	—	Siyah	Koyu kahve	Siyah
Saç şekli	Az dalgalı	Az dalgalı	Az dalgalı	—	Az dalgalı	Az dalgalı	Az dalga
Göz rengi	Koyu Kahve	Koyu, Kahve	Koyu Kahve	Kahve	Koyu Kahve	Koyu Kahve	Koyu. K
Burun prof.	Konveks	Düz, Konveks	Düz, Konveks	—	Konkav, düz	Konveks	Konve

Not : 1) H. Field, Shanklin, Seltzer ortalamadan sonra + probabl eror vermişlerdir. Mukayese edebilmek için bu tablod.
2) H, Field, Shanklin, Seltzer'de ortalama ve probabl erorler santimetre ile İnan'ın ve benim serilerimizde

Edevi Seltzer	Maronite (Seltzer)	Akeydat (70) (Shanklin)	Alevi (100) (Shanklin)	Druse (114) Shank-Izz.	T ü r k k a d ı n l a r ı			
					Âfet İnan		Refakat	Çiner
					200	20263	18-20 yaş66ı	20-x 1838
2,13	155 ,85 ± 0 ,93	153 ,9 ± 0 ,51	153 ,6 ± 0 ,29	152 ,2 ± 0 ,31	155 ^{0,0}	1522,0	1566,63 ± 1 ,41	1554,30 ± 8,53
—		78,8 ± 0 ,26	79,1 ± 0 ,20	81,7 ± 0 ,20	—	—	843,33 ± 8,27	840 ,52 ± 8,53
3,00	176 ,43 ± 0 ,80	18 ,0 ± 0 ,40	17 ,0 ± 0 ,38	17 ,1 ± 0 ,41	175,0	—	174,63 ± 1 ,54	174,36 ± 0 ,96
9,42	144,31 ± 0 ,83	13 ,9 ± 0 ,30	14 ,6 ± 0 ,30	14 ,9 ± 0 ,30	149,0	146,7	150 ,38 ± 1 ,44	149 ,99 ± 0 ,92
0,18	132 ,90 ± 0 ,82	11 ,3 ± 0 ,52	10 ,2 ± 0 ,27	12 ,6 ± 0 ,43	117,0	119,6	130,43 ± 4 ,39	126,83 ± 3,46
1,34	101 ,74 ± 0 ,75	10 ,0 ± 0 ,29	10 ,2 ± 0 ,27	10 ,5 ± 0 ,23	106,0	104,0	116,19 ± 1 ,58	112 ,66 ± 0 ,94
4,5°	128 ,75 ± 0 ,78	12 ,4 ± 0 ,31	12 ,9 ± 0 ,32	13 ,1 ± 0 ,25	123,0	130,6	134,93 ± 1 ,57	134 ,75 ± 0 ,95
—		9 ,5 ± 0 ,36	9 ,8 ± 0 ,31	10 ,0 ± 0 ,29	—	—	96,32 ± 1,41	97 ,74 ± 0 ,97
9,85	111 ,40 ± 0 ,89	11 ,4 ± 0 ,52	11 ,6 ± 0 ,40	11 ,4 ± 0 ,34	112,0	—	121 ,14 ± 1 ,66	120 ,03 ± 1 ,11
0,20	70 ,45 ± 0 ,44	6 ,8 ± 0 ,41	6 ,2 ± 0 ,30	6 ,2 ± 0 ,23	—	—	78 ,86 ± 1 ,37	78 ,06 ± 0 ,94
7,76	49 ,61 ± 0 ,43	5 ,0 ± 0 ,37	5 ,2 ± 0 ,27	5 ,1 ± 0 ,23	52,9	48,4	49 ,05 ± 0 ,96	49 ,50 ± 0 ,64
413	32 ,93 ± 0 ,33	3 ,1 ± 0 ,18	3 ,1 ± 0 ,20	3 ,0 ± 0 ,15	30,6	3 ^{1,0}	28,63 ± 0 ,63	28 ,88 ± 0 ,41
1,80	60 ,24 ± 1 ,04		5 ,7 ± 0 ,30		57,0	—	55 ,06 ± 1 ,08	55 ,53 ± 0 ,70
—			3 ,1 ± 0 ,19		32,1	—	29 ,68 ± 0 ,59	30 ,07 ± 0 ,37
6,08	81,81 ± 0 ,66	77 ,1 ± 0 ,19	86 ,0 ± 0 ,23	87 ,2 ± 0 ,28	85,06	83,78	86 ,06 ± 1 ,05	85 ,99 ± 0 ,63
0,70	75 ,56 ± 0 ,58				66,56	67,58	73 ,8g ± 2 ,56	72 ,74 ± 1 ,99
2,00	92 ,39 ± 0 ,96				78,05	—	86 ,90 ± 2 ,92	84 ,42 ± 2 ,30
1,29	70 ,36 ± 0 ,40				—	—	74 ,71 ± 1 ,05	75 ,57 ± 0 ,65
9,21	89 ,57 ± 0 ,33				—	—	89 ,75 ± 0 ,88	89 ,09 ± 0 ,56
1 ,50	79 ,18 ± 0 ,44				—	—	83 ,14 ± 1 ,07	84 ,36 ± 1 ,09
—					—	—	71 ,39 ± 1 ,10	63 ,11 ± 0 ,68
7,00	86 ,40 ± 0 ,89	92 ,5 ± 0 ,48	90 ,0 ± 0 ,33	87 ,7 ± 0 ,26	91,55	—	89 ,76 ± 1 ,42	88 ,99 ± 0 ,89
5,79	55 ,07 ± 0 ,52				—	—	58 ,84 ± 1 ,12	57 ,92 ± 0 ,79
0,34	66 ,26 ± 0 ,76	63 ,4 ± 0 ,53	58 ,3 ± 0 ,26	59,1 ± 0,40	56,37	64,05	58,71 ± 1,61	57 ,65 ± 1,02
—			54 ,4 ± 0 ,36		—	—	54 ,31 ± 1 ,22	54 ,08 ± 0 ,81
—		Koyu Kahve	Koyu Kahve	Koyu Kahve	Kes tane		Koyu, açık kestane	
—		Az dalgalı	Az dalgalı	Az dalgalı	—		Düz ve az dalgalı	
—	Kahve	Koyu Kahve	Koyu Kahve	Koyu Kahve	Elâ veya mavi		Elâ ve açık kahve rengi	
—		Düz	Düz	Düz	Düz		Konkav - konkveks ve düz	